

CO S TÍM?

Ekologické zátěže, které vznikají ukončením činnosti podnikatelského subjektu nebo přímo navezením nebezpečného odpadu na jedno místo a jeho následným ponecháním svému osudu, jsou problémem, který řeší nejedna obec, město nebo kraj. Pomoci mohou i dotace z NPŽP a OPŽP. **STR. 7**

NOVÉ VÝZVY V OPŽP

Pět nových výzev bylo vyhlášeno v OPŽP. O dotaci lze požádat na energetické úspory u veřejných budov, zpracování a využití odpadů, posílení funkcí krajiny a sídelní zeleň. **STR. 2 a 3**

DVĚ MILIARDY NAVÍC

Dvě miliardy korun původně alokované na dopravní stavby se přesunou do Operačního programu Životní prostředí. Půjdou na zlepšení kvality vod a snížení emisí. **STR. 6**

JAKO BLECHY

Ředitel České inspekce životního prostředí Erik Geuss vysvětluje, jak v Česku vznikají a jak jsou sanovány staré i nové ekologické zátěže. „Jsou jako blechy,“ tvrdí. **STR. 10**

Vážení čtenáři,

ředitel České inspekce životního prostředí Erik Geuss v rozhovoru v aktuální Prioritě říká, že si dělí starosty do tří skupin. Jedni mají autoritu a respekt, druzí jsou nihilisti a třetí sledují své vlastní ekonomické zájmy.

„A podle typu starosty to pak vypadá i s jejich obcemi,“ dodává.

V Prioritě píšeme o mnoha obcích a městech. Vždy však ukazujeme pozitivní příklady, kdy si obec pomocí dotace polepšila, stala se pro své obyvatele více

komfortní. Už méně však píšeme o těch, kde si pomocí dotace polepšilo hlavně jejich vedení a s ním spojené firmy. Obecní a městská realita bývá často o fous jiná, než ji popisujeme v Prioritě. Zatímco ve městech můžeme mezi politickými stranami sledovat nevybíravou řeč s mnoha naschvály, v mnoha českých obcích, jak se říká, chcipl pes. Přesně, jak říká Erik Geuss: obce vypadají podle toho, jak aktivní jsou starostové či starostky spolu se členy zastupitelstva. Tam, kde se snaží, obec prosperuje a přicházejí do ní noví lidé. Kde je naopak rozum mdlý a vůle chabá, schází obec na úbytě a lidé z ní hlavně odcházejí. To, že si zastupitelstvo po každém volebním období nahodí dům nebo koupí nové auto, ze samotné obce lepší místo k životu neudělá. Zárukou kvalitního vedení není ani členství ve spolku dobrovolných hasičů. Může být skvělé, když starosta nebo starostka dokáže nasměrovat o pár desítek tisíc korun více na volnočasové aktivity dobrovolných hasičů, ale z hlediska celkového vývoje obce je to zatraceně málo. Za úspěch nelze považovat ani to, když je někdo takzvaně upíchnut do funkce starosty nebo starostky, protože na trhu práce by jinak těžko obstál. Být starostou nebo starostkou na vsi je rozhodně lukrativnější než brzy ráno vstávat k pásu do přilehlé „montovny“.

Avšak nejenom o líných starostech a zastupitelích v českých obcích jsou předchozí řádky. Problémem na vsi zůstává i nechuť lidí šikovných a chytrých aktivně se podílet na řízení obce. Důvodem je, že chtějí mít klid od hlupáků. Je třeba se ale ptát, zda svůj klid skutečně najdou v obci, kde to stále vypadá, jako by válka skončila teprve před několika měsíci.

DANIEL TÁCHA
šéfredaktor

NECELÉ 2 MILIARDY KORUN PODPOŘÍ HOSPODÁRNÉ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

Bezmála dvě miliardy korun z Operačního programu Životní prostředí mohou nyní získat kraje, města, obce i podnikatelské subjekty. **Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR vyhlásilo dvě nové výzvy cílící na odpadové hospodářství.**

Foto: archiv SFŽP ČR

VÝŠÍ PODPORY UVÁDÍ TABULKA

Přehledná tabulka s informacemi, jak velkou podporu lze na jednotlivé typové projekty v rámci aktuální 41. výzvy získat, je pro žadatele k dispozici v Pravidlech pro žadatele a příjemce podpory v kapitole B.6.3.2.3. Na obdobné projekty, které nyní podpoří aktuálně vyhlášené výzvy, byly již dříve vyhlášeny dvě výzvy z nového Operačního programu Životní prostředí. V nich bylo schváleno 283 projektů s celkovou výší dotace přesahující 1 miliardu korun. Více než polovinu této částky si mezi sebou rozdělily projekty na výstavbu, vybavení nebo modernizaci kompostáren. Plné znění aktuálních výzev naleznete na stránkách Operačního programu Životní prostředí www.opzp.cz.

Priority MŽP

„Jednou z našich hlavních priorit v oblasti odpadového hospodářství je pokračovat v co největším snižování nákladů pro obce v souvislosti s loni zavedenou povinností třídít nové komodity jako bioodpad a kovy, a zamezit tak účtování nového třídění do poplatků za svoz odpadu občanům. Chceme tak obcím i občanům usnadnit přístup ke třídění odpadů, což, věřím, přispěje i ke snížení množství odpadů, který bude končit na skládkách.“

Právě odklon od skládkování patří mezi jednu z priorit Ministerstva životního prostředí v oblasti odpadové politiky,“ vysvětluje ministr Richard Brabec.

Podle informací Ministerstva životního prostředí končí v současné době na skládkách téměř 50 procent komunálního odpadu. Bohužel až 50 procent tohoto odpadu

obsahuje biologicky rozložitelný komunální odpad, který v jiných zemích běžně končí v kompostárnách nebo v bioplynových stanicích, kde se z něj vyrábí energie. „Takže tady musíme opravdu přidat,“ dodává ministr.

40. výzva OPŽP

40. výzva Operačního programu Životní prostředí nabízí žadatelům o podporu 100 milionů korun. „Z dotace bude možné podpořit projekty na předcházení vzniku biologicky rozložitelných odpadů, například pořízení domácího kompostéru pro občany nebo štěpkovač průměrného výkonu,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Podporu mohou ale získat i projekty zaměřené na předcházení vzniku textilního a oděvního odpadu prostřednictvím rozšíření nebo vybudování sběrné sítě kontejnerů, a to včetně prostředků na jejich svoz. Šanci

*V současné době končí
na skládkách téměř
50 procent komunálního
odpadu.*

získat dotaci mají také projekty, jejichž cílem je rozvoj či modernizace softwaru pro neinvestiční projekty v rámci předcházení vzniku komunálních odpadů nebo budování takzvaných center opětovného použití odpadů a systémy opětovného použití odpadů, které budou napojeny na konkrétní obce.

„Žádosti budeme přijímat od začátku září do konce listopadu letošního roku. Minimální výše způsobilých realizačních výdajů činí půl milionu korun bez DPH. Výzva je kolová,“ upřesňuje ředitel Valdman.

41. výzva OPŽP

Dotaci v této výzvě získají projekty zaměřené na výstavbu a modernizaci zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadu. Nezanedbatelná částka půjde i na výstavbu a modernizaci zařízení pro materiálové využití odpadů a bioplynové stanice. „Podporou dalšího zpracovávání odpadů chceme efektivně snižovat množství odpadů, které končí na skládkách,“ říká ministr Brabec.

K dalším podporovaným aktivitám patří výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů za předpokladu, že nebudou skládkovány.

„Alokace výzvy činí 1,85 miliardy korun, které budou poměrově rozděleny na dílčí alokace pro každou skupinu typových projektů, např. na sběrné dvory, třídící linky, bioplynové stanice, a to na základě požadavků na dotaci v rámci přijatých žádostí,“ upřesňuje pravidla výzvy ředitel Státního fondu životního prostředí ČR. Upozorňuje i na to, že u některých typových projektů, u kterých činí výše dotace 25 nebo 30 procent způsobilých výdajů, bude možné kromě dotace využít i zvýhodněnou půjčku od Státního fondu životního prostředí ČR. Příkladem mohou být právě třídící linky. ●

Dotace na obnovitelné zdroje energie zamíří do veřejných budov

Města a obce mají znovu šanci investovat na náklady Operačního programu Životní prostředí do veřejných budov. **Nová výzva podpoří energetické úspory a využití obnovitelných zdrojů energie ve veřejných budovách částkou 3 miliardy korun.**

Ministerstvo životního prostředí spolu se Státním fondem životního prostředí ČR vyhlásily 1. července další výzvu zaměřenou na projekty energetických úspor a lepšího využití obnovitelných zdrojů energie ve veřejných budovách. Dotace v celkovém objemu 3 miliard korun pomůžou především městům a obcím významně snížit výlohy za energie ve veřejných budovách. Žádosti lze podávat od 1. září do 20. prosince 2016.

Na území ČR

Aktuální 39. výzva se zaměřuje na projekty energetických úspor veřejných budov, a to realizací celkových nebo dílčích energeticky úsporných renovací a také zvýšením využití obnovitelných zdrojů energie včetně projektů využívajících takzvané energetické služby se zárukou (EPC). Dotaci mohou získat majitelé veřejných budov na území celé České republiky.

„Podpora energeticky úsporných opatření je důležitá zejména proto, že realizací těchto projektů dojde ke značnému snížení nákladů na provoz budov, což je nejen prospěšné vůči životnímu prostředí, ale znamená to i značnou finanční úlevu pro rozpočty měst a obcí,“ vysvětlil ministr životního prostředí Richard Brabec a dodal, že energeticky úsporné renovace budov hrají významnou roli také v boji proti klimatickým změnám. „Díky projektům podpořeným z Operačního programu Životní prostředí v oblasti energetických úspor veřejných budov v letech 2007–2013 jsme tak uspořili už více než 3,5 milionu GJ energie,“ doplnil.

Nejen zateplení

Finanční podpora je určena konkrétně na zateplení obvodového pláště budovy, výměnu a renovaci otvorových výplní, realizaci opatření majících prokazatelně vliv na energetickou náročnost budovy nebo zlepšení kvality vnitřního prostředí. Podpořeny budou i projekty nuceného větrání s rekuperací odpadního tepla, projekty na výměnu zdroje tepla pro vytápění nebo přípravu teplé užitkové vody s výkonem nižším než 5 MW a projekty na využívání obnovitelných zdrojů energie.

„Zájem o dotace na energetické úspory veřejných budov je opravdu veliký. V předchozí výzvě jsme přijali 650 žádostí o podporu s celkovými náklady přesahujícími 7 miliard korun,“ okomentoval výsledky předchozí výzvy ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman. „Díky intenzivní práci se nám podařilo spolu s MŽP vše připravit tak, abychom mohli výzvu vyhlásit v předstihu již na začátku léta. Žadatelé tak mohou už teď začít připravovat své projektové náměty. Posuzovat u nich budeme zejména konečné snížení spotřeby energie v budově, odhadované roční snížení emisí skleníkových plynů nebo množství vyrobeného tepla z obnovitelných zdrojů,“ upřesnil.

Zvýhodněné půjčky

Žadatelé o dotace mohou současně čerpat zvýhodněné půjčky z Národního programu Životní prostředí. Státní fond životního prostředí ČR na ně vyčlenil půl miliardy korun a žadatelé díky nim mohou pokrýt až 100 procent celkových způsobilých výdajů na jimi realizovaný projekt. Požádat o ně je možné do konce letošního roku. ●

Nové výzvy v prioritní ose 4

Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Agentury ochrany přírody a krajiny ČR vyhlásilo dvě nové výzvy v Operačním programu Životní prostředí. Již 32. výzva nabízí dotace na posílení přirozených funkcí krajiny. Podporu získají projekty zaměřené například na zprůchodnění migračních bariér pro živočichy, zakládání biocenter a biokoridorů, renaturaci vodních toků a niv, zlepšování druhové struktury lesů, opatření proti vodní a větrné erozi aj.

Získání dotace na zlepšení kvality prostředí v sídlech nabízí 33. výzva. Dotaci je možné získat na revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně. Podporováno je zakládání a obnova funkčně propojených ploch a prvků sídelní zeleně včetně vodních prvků a ploch. Revitalizované plochy musí být v zastavěném území obce nad 500 obyvatel. Ukončení příjmu žádostí je stanoveno na 17. října letošního roku. Blížší informace o těchto a dalších výzvách najdete na stranách 20 až 23. ●

► V Česku stejně jako ve Velké Británii

Foto: ©Carlson/Fotky©Foto

Vláda České republiky schválila novelu zákona o obalech dle norem Evropské unie. **Novela se soustředí na používání lehkých plastových tašek a zčásti i na nakládání s PET lahvemi a plechovkami.** Cílem je snížení spotřeby. Změny se dotknou i obalů od piva.

V Česku, stejně jako například ve Velké Británii, budou všichni obchodníci od ledna 2018 povinně zpoplatňovat lehké plastové tašky, které se ve velkých obchodních řetězcích dnes už běžně prodávají minimálně za jednu korunu.

Unášeny větrem

Tenké plastové tašky podle zástupců Ministerstva životního prostředí unášejí vítr a ty pak často končí v řekách, ze kterých se dostávají do moří. V nich jsou často příčinou úmrtí ryb a ptáků, kterým se plastové části dostávají do trávicího ústrojí. „Obrovská produkce plastových tašek znečišťuje životní prostředí a postupně se stává jedním z největších ekologických problémů světa. I proto se Evropská komise rozhodla na celoevropské úrovni bojovat s produkcí a spotřebou plastových tašek. Všechny členské státy tak musí do letošního roku přijmout různá opatření, která sníží spotřebu zaručí,“ uvedl ministr životního prostředí Richard Brabec. Ve Francii výdej lehkých plastových tašek v obchodech zakázali úplně, ve Velké Británii zpoplatnili každou plastovou tašku 5 pencemi.

V České republice

Novela v České republice zavede od roku 2018 povinný poplatek za lehké plastové

tašky od 15 do 50 mikronů, to znamená za ty, které jsou dnes v potravinových řetězcích nejčastěji za jednu korunu. „Jednotná cena nebude zákonem stanovena, tu si obchodníci určí sami, stejně jako to udělali velké obchodní řetězce před několika lety. Zpoplatnění se nebude týkat mikrosáček, do kterých se v obchodech balí například pečivo, zelenina nebo uzeniny. Mikrosáčky, do 15 mikronů, plní nejen odnosnou, ale i hygienickou funkci,“ uvedl ministr Brabec. Právě možnosti vložit více kusů pečiva do jednoho sáčku se předchází nákupu jednotlivých balených kusů, a snižuje se tak spotřeba balicího materiálu. Sáčky tedy neslouží pouze k odnesení nákupu, to znamená, že nemohou být jednoduše nahrazeny jinou alternativou, například textilní taškou. I proto se dle oficiálních vyjádření spotřeba mikrosáček nebo problematika biologicky rozložitelných tašek začíná řešit na evropské úrovni a v budoucnu lze očekávat regulaci i u těchto výrobků.

PET lahve a plechovky

Novela zákona o obalech se ale soustředí i na používání PET lahví. Mění povinnost obchodníků s prodejní plochou větší než 200 metrů čtverečních, kteří prodávají nápoje v nevratných obalech – v PET lah-

VRATNÝ OBAL je určen k opakovanému používání při dodávkách výrobků.

Zálohovaný obal je vratný obal, za který se při koupi výrobku platí pevná částka, která se vrací při odevzdání obalu.

Druh obalu vyjadřuje klasifikační jednotka určující obal podle tvaru (bedna, sud, pytel, láhev...).

Máme přepravní obal spotřebitelský a obchodní a speciální obal.

Oběh obalu je cesta naplněného obalu ke spotřebiteli a po jeho vyprázdnění zpět k opětovnému naplnění.

vích, plechovkách –, nabízet stejné nápoje rovněž ve vratných zálohovaných obalech, pokud na trhu tato alternativa existuje. Povinnost se vztahuje na veškeré nápoje.

Toto ustanovení zákona o obalech je dlouhodobě kritizováno ze strany průmyslu, zainteresovaných svazů a obchodní sféry. Spotřebitelé totiž o nealkoholické nápoje v malých vratných obalech ztratili zájem. Tyto nápoje jsou pak podle informací obchodníků po expirační době často odstraňovány, a vznikají tak nadbytečné náklady. „Novela zákona o obalech tak výše uvedenou povinnost nabízet všechny nápoje ve vratných obalech redukuje pouze na pivo,“ vysvětluje ministr Richard Brabec. V rámci trhu s pivem mají však skleněné vratné obaly v Česku dlouhou tradici, používá je drtivá většina pivovarů a spotřebitelé o ně zájem nadále mají. Zároveň jsou vratné obaly šetrné k životnímu prostředí. ●

V České republice bylo podle dostupné evidence Českého svazu pivovarů a sladoven v roce 2009 do sudů stočeno 47,2 % vyrobeného piva, do skleněných lahví 45,9 %, do plechovek 2,9 %, do cisteren 2,7 % a do PET lahví 1,2 %. V roce 2010 objem piva stočeného do skleněných lahví poprvé v historii přesáhl objem stáčený do sudů: do skleněných lahví bylo stočeno 46,0 %, do sudů 45,1 %, do plechovek 3,1 %, do cisteren 2,8 % a do PET lahví 2,8 %.

► V Dětském klubu Šárynka se potkali Češi a Němci

Česká republika se počtem lesních mateřských škol blíží k zemím s jejich nejvyšším počtem. Zatímco v Německu připadne na jednu lesní školkou 54 tisíc obyvatel, v České republice je to aktuálně 71 tisíc obyvatel.

V České republice dnes funguje 140 lesních školek. Před pěti lety jich bylo 5. Ročně jich přibývá kolem 15. Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo výsledky projektu česko-německé spolupráce, který propaguje význam přímého kontaktu dětí s přírodou a podporuje rozvoj lesních mateřských škol v ČR. Učinilo tak za účasti náměstka ministra životního prostředí Jana Kříže, náměstkyně ministryně školství Dany Prudíkové a zástupců ze SRN na půdě nejstarší lesní školky v ČR Dětského klubu Šárynka.

Z projektu vzešla doporučení pro české úřady, které podmiňují vznik a provoz lesních školek, jež Ministerstvo životního prostředí podporuje zejména pro jejich základní ideu, kterou je pobyt dětí venku a jejich kontakt s přírodou. Raný věk dětí do šesti let je totiž obdobím velmi důležitým pro všestranný rozvoj osobnosti a pobyt v přírodě má v tomto období nezastupitelnou a velmi přirozenou roli. Zároveň platí, že děti, které si v dětství vytvoří vztah k přírodě, k ní budou i v dospělosti přistupovat ohleduplněji.

Dotace pro školky

„Ministerstvo v již ukončeném Operačním programu Životní prostředí podpořilo 1 miliardou 594 projektů zaměřených na úpravu zahrad a tvorbu dětských hřišť v přírodním stylu při mateřských školách. Část z těchto projektů byla zaměřena také na rozvoj zájmu o lesní mateřských školách,“ uvedl náměstek ministra životního prostředí Jan Kříž. Ministerstvo životního prostředí školám i školkám nabízí dotace na ekologické výukové programy. „Pro rok 2016 jsme v rámci programu Národní síť environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty vyčlenili částku 13 milionů korun a výzvu plánujeme vyhlásit v srpnu 2016,“ dodal Kříž.

V přístupu k lesním školkám u nás nastal v posledním roce velký obrat. Svou zásluhu

na tom má podle náměstkyně ministryně školství Dany Prudíkové zásluhu i nedávno schválená novela školského zákona, která lesní mateřské školy nově zařadila do vzdělávací sítě v ČR. „Tím se rozšiřuje státem garantované spektrum příležitostí vzdělávání dětí předškolního věku. Úprava nastavení vzniku a provozu LMS v rámci vzdělávací soustavy totiž dosud žádná neexistovala,“ uvedla Prudíková.

Na základní oporu ve školském zákoně musí navázat ještě doplnění doprovodných vyhlášek, na kterých Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pracuje. Lesní školky se tak nově budou moci stát součástí systému předškolního vzdělávání.

Spolupráce se SRN

Spolupráce s Německem má v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty svou historii. V letech 2008–2011 probíhala mezi sousedními ministerstvy životního prostředí výměna zkušeností zejména z oblasti ekologické výchovy pro děti předškolního věku, a to formou konferencí, seminářů nebo publikované literatury inspirované německými zkušenostmi.

Projekt „Doporučení pro tvorbu podmínek zakládání a provozu lesních mateřských škol v ČR“ se úzce zaměřil na problematiku lesních mateřských škol. „Po pětiletém působení v ČR není tato forma předškolního vzdělávání neznámou. Nicméně stále zde zůstává mnoho bariér, které brání tomu, aby lesní mateřské školky byly akceptovány veřejnou administrativou jako legitimní forma vzdělávání se svými náležitostmi a specifiky,“ vysvětlil Miroslav Novák z odboru finančních a dobrovolných nástrojů Ministerstva životního prostředí.

Koncept lesních školek naráží na některá legislativní opatření, která byla tvořena pro klasické mateřské školky, tedy školky se zázemím budov. „Hledali jsme inspiraci pro jejich řešení

Foto: ekodomov.cz

EVVO – environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

Do budoucna chce Ministerstvo životního prostředí motivovat školy k výuce venku a zvýšení kontaktu dětí s přírodou, a to v rámci nového Státního programu EVVO na roky 2016–2025. Typický český školák tráví u elektronické zábavy čtyřikrát více času než venku a v přírodě. Ministerstvo plánuje i obnovení činnosti pracovní skupiny pro kontakt dětí s přírodou, která fungovala od roku 2009 do roku 2012 s cílem snižovat bariéry a motivovat pro obnovení přímého kontaktu dětí s přírodou.

u kolegů v SRN, kde je zkušenost s touto oblastí přece jen výrazně větší a delší. Vzešla z toho celá řada doporučení, mj. zavést při pedagogických fakultách nové studijní programy zaměřené na přírodní nebo venkovní pedagogiku, případně možnost absolvování pedagogického minima ke vzdělávání v přírodě,“ uvedl Novák.

Podle něj je v případě lesních školek v ČR vhodné nahlížet na les jako na místo poskytovaného vzdělávání nebo také v rámci předškolního vzdělávání pracovat s riziky a jejich hodnocením. Každé riziko přitom musí být definováno a vyhodnoceno v interních dokumentech školky. Rizika, která jsou přijatelná, by měla být podpořena pravidly, s nimiž by rodiče i jejich děti měli být seznámeni dopředu. ●

► Mezinárodní den boje se suchem

Mezinárodní den boje proti suchu a rozšiřování pouští máme za sebou. Organizace spojených národů jej v roce 1995 stanovila na 17. červen. Cílem „dne“ je zvýšit povědomí o řešeních, jak čelit suchu a degradaci půdy v ohrožených oblastech.

Sucho je ve střední Evropě v posledních dvou letech velký problém. Situace v České republice před nástupem letních měsíců, zejména července a srpna, není příznivá. Průtoky některých vodních toků byly začátkem června

na 20 procentech běžných červnových hodnot a 36 procent sledovaných vrtů a 48 procent pramenů stále vykazuje silně až mimořádně podnormální hodnoty. Ministerstvo životního prostředí aktuálně připravuje typový plán, jak krizové situace řešit. V rámci novely vodního zákona, kterou má v gesci Ministerstvo zemědělství a která musí vedle systému řízení povodní zahrnout nově právě i systém řízení sucha, vznikají na MŽP paralelně podklady pro tzv. Plán pro zvládání sucha. ●

▶ OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZÍSKAL **2 MILIARDY KORUN NAVÍC**

Foto: archiv SFŽP ČR

Operační program Životní prostředí 2014–2020 navazuje na Operační program Životní prostředí 2007–2013. Pro žadatele má v následujících letech připraveno téměř 2,637 miliardy eur, což je zhruba 71 miliard korun. Nově k nim přibýly 2 miliardy korun.

s podporou 5 miliard korun jsou hodnoceny projekty. Již přes osm set žádostí o podporu za více než 12 miliard korun bylo schváleno k financování. „Příjemci již dostali přes 1 miliardu korun, kraje avizují další žádosti o platbu na kotlíkové dotace do konce roku ve výši 1,3 miliardy korun a pro vydání rozhodnutí o přiznání dotace je připraveno dalších dvacet projektů s dotací přes 0,5 miliardy korun, které se brzy začnou vyplácet,“ vyjmenovává Brabec.

Aktuálně je pro příjem žádostí otevřeno necelých deset výzev s alokací přes 3 miliardy korun, do konce roku bude vyhlášeno dalších dvanáct výzev s alokací kolem 10 miliard korun.

Nejen do vody

Dvě miliardy korun, které Operační program Životní prostředí nově získal, budou směřovat do vodního hospodářství a zlepšení kvality ovzduší v České republice. Poslední Zpráva o stavu životního prostředí ČR uvádí, že stav těchto dvou oblastí stále není příznivý. Je proto zapotřebí investovat do zvýšení kvality vodních útvarů z pohledu eutrofizace. V souladu se strategií boje se suchem je nutné investovat do zkvalitňování zdrojů pitné vody a do propojování vodárenských soustav. V oblasti kvality ovzduší stále platí, že Česká republika překračuje imisní limity prachových částic, proto je nezbytné finančně podpořit zejména snižování emisí ze stacionárních zdrojů. Po schválení realokace vládou proběhne ke změnám v dotačních programech proces posuzování vlivů na životní prostředí, tzv. SEA.

K čerpání schváleného navýšení dotací ministr Brabec uvedl: „Minimálně 1 miliarda bude alokována ihned. V oblasti zlepšování kvality ovzduší již nyní máme v zásobníku kvalitní projekty v oblasti snižování emisí ze středních a velkých zdrojů, které čekají právě na tuto příležitost, kdy do Operačního programu Životní prostředí přijdou další peníze. Další miliardu jsme připraveni investovat do zlepšování kvality našich vod.“ Právě tato oblast je pro Česko dlouhodobě problematická a vyžaduje nejen nemalé investice, ale i přísnější podmínky na čištění odpadních vod. Peníze v Operačním programu Životní prostředí navíc tak pomohou zejména obcím právě k plnění požadavků na kvalitu a čištění vod. ●

Dvě miliardy z evropských dotací původně alokovaných na dopravní stavby se přesunou na zlepšení životního prostředí. **Rovným dílem se rozdělí na opatření ke snížení emisí z velkých zdrojů, jakými jsou továrny či teplárny, a na zlepšení kvality vod.**

Vláda České republiky odsouhlasila přesun 2 miliard korun z Operačního programu Doprava do Operačního programu Životní prostředí. Přesun prostředků je preventivním opatřením Ministerstva pro místní rozvoj. Zajistí, že Česko prostředky vyčerpá a nepřijde o ně. Právě v Operačním programu Životní prostředí je podle ministra životního prostředí Richarda Brabce zřejmý potenciál pro jejich využití. „Jsem rád, že vláda přistoupila na náš požadavek na navýšení peněz do našeho Operačního programu Životní prostředí. Investice z tohoto programu jsou klíčovými pro naše životní prostředí. Právě Operační program Životní prostředí je vinou bývalé vlády podfinancován a peníze mu chybí. Navíc se mému týmu podařilo zachránit 18 miliard korun v OPŽP z minulého programového období a předchozí operační program vyčerpat nakonec bez ztráty,“ uvedl Brabec.

Mezi premianty

Vysoká absorpční kapacita a schopnost Brabce týmu efektivně přerozdělovat evropské peníze z Operačního programu Životní prostředí mezi příjemce dotací jsou základní předpoklady pro to, aby peníze byly poslány právě na program v gesci Ministerstva životního prostředí. Nový Operační program Životní prostředí patří podle Brabce navíc mezi premianty mezi operačními programy ve schvalování projektů a jejich financování. „Proto pro nás naprosto nebude problém další 2 miliardy nad rámec celkové alokace programu 71 miliard korun vyčerpat,“ uvedl ministr Brabec.

Operační program Životní prostředí 2014+ je podle něj v plném běhu. K dnešním dnům byly vyhlášeny výzvy ve všech prioritních osách. U více než tisícovky žádostí

K dnešnímu dni byly vyhlášeny výzvy ve všech prioritních osách. U více než tisícovky žádostí s podporou 5 miliard korun jsou hodnoceny projekty. Již přes osm set žádostí o podporu za více než 12 miliard korun bylo schváleno k financování.

▶ ODBORNÉ SEMINÁŘE INFORMOVALLY O BOJI SE SUCHEM A EKOLOGICKÝMI ZÁTĚŽEMI

Foto: archiv SFŽP ČR

Novou sérii tří půldenních seminářů zaměřených na boj se suchem a likvidaci ekologických zátěží připravilo Ministerstvo životního prostředí spolu se Státním fondem životního prostředí ČR na přelomu července a srpna v Ostravě, Praze a Brně.

Semináře byly určeny starostům, zástupcům městských či krajských úřadů i poradenským firmám zpracovávajícím projektové žádosti. Informovaly o problematice spojené se současným nedostatkem podzemních vod a kvalitní pitné vody a o odstraňování nelegálních skladů odpadů a sanaci jejich havarijních stavů. Na seminářích byly představeny konkrétní možnosti řešení těchto problémů i aktuální možnosti, jak v uvedených oblastech získat dotaci. První seminář se uskutečnil 26. července v Ostravě, druhý 27. července v Praze, poslední pak 2. srpna v Brně.

„Těmito semináři jsme navázali na sérii seminářů o takzvaném chytrém hospodaření s vodou. Naším cílem je ukázat, jaké projekty dávají z hlediska vodního hospodářství smysl, a zároveň pomoci lidem v obcích, kde aktuálně trpí nedostatkem vody. Semináře jsme obohatili i o tematiku odstraňování nelegálních skladů odpadů a sanaci havarijních stavů, s nimiž se potýká nejedna obec a město v České republice. Problém to je zejména v těch případech, kdy není původce znečištění znám, neexistuje nebo se nemá k nápravě,“ vysvětlil ministr životního prostředí Richard Brabec.

Dotační příležitosti

Na seminářích vystoupili odborníci z Ministerstva životního prostředí, České inspekce životního prostředí i zástupci měst a obcí, kteří představili svůj pohled na problematiku nelegálních skladů a skládek odpadů i na řešení nedostatku pitné vody v regionech. Doplnili je zástupci Státního fondu životního prostředí ČR, kteří podrobně představili aktuální dotační možnosti u projektů zaměřených na boj se suchem a zajištění dodávek kvalitní pitné vody a možnosti získání dotace na likvidaci akutních ekologických zátěží.

„Pro účastníky seminářů jsme měli nachystány veskrze praktické informace o nabídce dotací z Národního programu Životní prostředí a Operačního programu Životní prostředí. Určitý čas jsme vyhradili i pro individuální konzultace nad konkrétními projekty žadatelů o podporu,“ upřesnil ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Otevřené výzvy

Aktuálně jsou v oblasti zaměřené na vodu a odpady otevřeny dvě nabídky dotací z Ná-

O SEMINÁŘE BYL ZÁJEM

Na semináře se registrovalo celkem 227 účastníků. Reálně na semináře přišlo takřka 170 lidí, z nichž zhruba 90 procent hodlá podat žádost o dotaci na projekt zaměřený na řešení problémů s nedostatkem podzemních vod a kvalitní pitné vody nebo na odstraňování nelegálních skladů odpadů a sanaci jejich havarijních stavů. Velký zájem účastníci seminářů projeví zejména o projekty zaměřené na průzkum a budování zdrojů pitné vody. O podporu na tato opatření by se chtěla ucházet téměř polovina z přítomných zástupců měst a obcí. Dotace chtějí čerpat především na vyhledávání nových podzemních zdrojů pitné vody. U projektů zaměřených na budování nebo dobudování vodohospodářské infrastruktury se ptali hlavně na dotace na výstavbu a modernizaci úpraven pitné vody a zvyšování kvality jejich zdrojů. Velký zájem projeví také o možnost čerpat dotace na projekty zaměřené na odstranění environmentálních zátěží. Zajímalo je, za jakých podmínek mohou získat dotaci na odstranění nelegálních skladů odpadů i na sanaci havarijních stavů ekologických zátěží.

rodního programu Životní prostředí. Další nabídka, tentokrát z Operačního programu Životní prostředí, bude spuštěna na podzim letošního roku. Národní program Životní prostředí nabízí dotace jak na odstraňování nelegálních skladů odpadů a předcházení havarijních stavů spojených s ekologickými zátěžemi, tak třeba na realizaci průzkumných i ostrých vrtů zdrojů podzemních vod, včetně jejich napojení na stávající rozvod pitné vody. Podporována je i úprava vody a vytvoření nového veřejně přístupného odběrného místa pitné vody tam, kde není rozvod pitné vody realizován.

„Účastníkům seminářů jsme podrobně představili i chystanou podzimní 43. výzvu Operačního programu Životní prostředí, v níž si příjemci podpory rozdělí více než 1 miliardu korun na výstavbu a modernizaci úpraven vody a zvyšování kvality zdrojů pitné vody či výstavbu a dostavbu přivaděčů a rozvodných sítí pitné vody,“ řekl Petr Valdman. „Pevně věřím, že tyto semináře, které nabídlý zájemcům o dotace užitečné informace, jak správně postupovat u projektů zaměřených na chytré hospodaření s vodou i u projektů zaměřených na odstraňování nelegálních skladů odpadů a nebezpečných ekologických zátěží, nebyly posledními semináři o příležitostech čerpat dotace na užitečné projekty,“ doplnil ministr životního prostředí Richard Brabec.

Na seminářích vystoupil i Lukáš Čermák z odboru environmentálních rizik a ekologických škod Ministerstva životního prostředí. Znění jeho příspěvku, v němž rozděluje přístup k jednotlivým typům ekologických zátěží, je na následující straně. ●

▶ SANACE HAVARIJNÍCH STAVŮ ÚZCE SOUVISÍ S EKOLOGICKÝMI ZÁTĚŽEMI

Dotační podpora sanací havarijních stavů spuštěná před dvěma roky z Národního programu Životní prostředí **brání vzniku havárií na podzemních či povrchových vodách i jiných havárií, které by mohly závažně ovlivnit zdraví obyvatel nebo kvalitu životního prostředí.**

LUKÁŠ ČERMÁK

odbor environmentálních rizik a ekologických škod MŽP

Problematika sanací havarijních stavů úzce souvisí s problematikou ekologických zátěží. Při haváriích dochází k rizikovým situacím, k unikům kontaminantů, které mohou vést ke vzniku ekologické zátěže, jejíž náprava je z hlediska ekonomického i časového velmi náročná a jež do značné míry omezuje užívání krajiny.

Co je zátěž

Samotná indikace znečišťující látky v matici prostředí přímo neznamená potřebu sanačního zásahu v terénu. Nelze ji tedy prohlásit za ekologickou zátěž v pravém slova smyslu. Ekologickou zátěží se rozumí nadlimitní kontaminace lokality nebo z ní se šířící nadlimitní kontaminace, která představuje závažné ohrožení lidského zdraví nebo životního prostředí. Pokud u takové nadlimitní kontaminace není znám původce, nelze ho zjistit nebo tento původce již neexistuje, jedná se o (starou) ekologickou zátěž (SEZ).

Tento termín není nijak legislativně ukotven, a proto umožňuje relativně volný výklad. Z hlediska dotační politiky se v případě SEZ jedná o zátěže vzniklé povětšinou před rokem 1989, tedy před privatizací daného podniku. Česká inspekce životního prostředí vydává rozhodnutí k těm zátěžím, u kterých lze jednoznačně identifikovat původce, například někdejší státní podnik, který byl privatizován, uzavřel ekologickou smlouvu, a je tedy možné sanaci financovat z prostředků Fondu národního majetku, a ne z jiných zdrojů. Pokud ovšem podnik ekologickou smlouvu neuzavřel, jedná se

také o starou ekologickou zátěž, kterou lze ovšem financovat prakticky pouze z prostředků Operačního programu Životní prostředí (specifický cíl 3.4). Pokud zátěž vznikla později po privatizaci, jedná se spíše o takzvanou dlouhodobou havárii (nebo též „novou ekologickou zátěž“).

Vzniku těchto zátěží se v definovaných případech snažíme zabránit realizací projektů v rámci Národního programu Životní prostředí. Aby bylo zajištěno, že přednost v řešení budou mít lokality, u kterých je stav znečištění nejzávažnější, má každá dílčí lokalita s ekologickou zátěží přiřazenou prioritu podle závažnosti situace nebo úrovně znalostí o kontaminaci a jejím rozsahu.

Znečišťovatel platí

Řešení havárií, ekologických zátěží a dokonce i tzv. havarijních stavů vyžaduje investici nemalého objemu finančních prostředků. Legislativa ČR, stejně jako předpisy Evropské unie, staví do popředí financování této problematiky princip „polluter pay“, tedy „znečišťovatel platí“. Původce znečištění je tedy povinen zajistit odstranění/sanaci tohoto znečištění na vlastní náklady. Pokud znečišťovatel sám nezahájí sanační práce, je mu jako původci znečištění uloženo příslušným orgánem ochrany životního prostředí nápravné opatření rozhodnutím. V rámci toho je přesně specifikováno, jaké nápravy a do kdy má být dosaženo.

I přesto se na území ČR nachází velké množství ekologických zátěží, které nelze tímto způsobem jednoduše vyřešit. Jedná se například o ekologické škody způsobené působením sovětských vojsk, škody způsobené výrobou ve státních podnicích před jejich privatizací nebo ekologické

Odbor environmentálních rizik a ekologických škod Ministerstva životního prostředí, který je hlavním garantem řešení této problematiky, se prostřednictvím svých zástupců intenzivně účastní řešení každého jednotlivého případu, a to posouzením závažnosti rizik spojených s existencí lokality, přípravou projektové dokumentace řešení sanačního zásahu, odborným posouzením míry rizika, dohledem nad realizací nápravného opatření v rámci kontrolních dní, kontrolou účelnosti vynakládaných prostředků a návrhem případného dalšího postupu po ukončení projektu řešícího akutní havarijní stav.

zátěže, u kterých není původce znečištění znám nebo již zanikl (tedy SEZ).

Další způsoby financování

Financování postupného řešení těchto ekologických zátěží je zajištěno například z prostředků získaných z výnosů privatizace v případě škod způsobených státními podniky, které v rámci privatizace uzavřely takzvanou ekologickou smlouvu, nebo z prostředků Fondu soudržnosti Evropské unie prostřednictvím Operačního programu Životní prostředí u ekologických zátěží způsobených původcem, který není znám, neexistuje nebo již zanikl. Financování řešení drtivé většiny závažných ekologických zátěží na území ČR lze zajistit některým z výše uvedených postupů, a je tak velmi komplexní.

I přesto ovšem existují výjimky, případy, které přímo nespadají do žádné z výše popsaných kategorií. Tou nejčastější a obecně vzato nejzávažnější jsou situace, kdy původce znečištění existuje, a je mu proto ze strany České inspekce životního prostředí nebo odboru životního prostředí obce s rozšířenou působností uloženo nápravné opatření, ale tento znečišťovatel není schopen či ochoten zajistit jeho splnění. V takovém případě hrozí nebezpečí z prodlení, kdy například

KATEGORIE PRIORIT EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ

Základní kategorie	Atribut kontaminace	Základní charakteristika	Podrobné dělení	Podrobné hodnocení
A	Aktuální	Potvrzená existující riziková kontaminace	A3	Nápravné opatření akutní
			A2	Nápravné opatření nutné
			A1	Nápravné opatření žádoucí
P	Potenciální	Kontaminace nepotvrzená nebo nedostatečně zmapovaná	P4	Neexistují data, nezbytnost průzkumu
			P3	Nedostatečně ověřeno, nutno dále zkoumat
			P2	Nejsou akutní rizika, ale nezbytnost aktivního sledování
			P1	Nejsou rizika, pokud nedojde ke změně užívání
N	Neriziková nebo neexistující	Nevyžaduje zásah	N2	Nadpozařadové kontaminace bez rizik pro užívání
			N1	Kontaminace vyloučena historií
			N0	Průzkumem ověřená neexistence znečištění

VÝVOJ STAVU LOKALITY S HROZÍCÍM HAVARIJNÍM STAVEM V ČASE

Činnost	Provoz nebo podnikatelský záměr Provozní činnost, zkušební fáze nebo povolovací proces Kontrolní činnost ČIŽP, KÚ, OŽP => pokuty
Kolaps	Kolaps odbytu, insolvence, neosvědčení se technologie Opuštění lokality, změna majitele, nekomunikace s úřady Degradace lokality, další nápravná opatření a pokuty ČIŽP, KÚ, OŽP
Soudy	Dlouholeté spory, exekuce, nezáměr o lokalitu Bílí koně, pokračující degradace lokality Vznik reálných rizik
Řešení	Projektový námět, projektová dokumentace Výběr zhotovitele a realizace, dozor MŽP, ČIŽP Vymáhání nákladů (je-li to možné)

zahořením odpadů nebo unikem nebezpečných látek do životního prostředí může dojít k ohrožení klíčových složek životního prostředí, lidského zdraví nebo i životů občanů. Důvodů pro takové jednání původce může být mnoho, je ovšem na samosprávách, respektive orgánech ochrany životního prostředí, které daný případ řeší, jak k vzniklé situaci přistoupí, aby došlo k eliminaci jmenovaných rizik a nedošlo k porušení zákona.

Časté problémy

Nejčastěji dochází k nesplnění povinností vyplývajících z rozhodnutí o uložení nápravných opatření v důsledku ekonomických obtíží původce kontaminace. Ty mohou být nezávislé na havárii, ovšem stejně tak s ní mohou být v přímé souvislosti. Jako příklad může být uvedena malá či středně velká prosperující továrna, která se v důsledku špatné či pozdě uhrazené faktury dostává do soukolí narůstajících dluhů. V důsledku toho kolabuje řetězec jak dodavatelů, tak odběratelů a továrna je uzavřena. V areálu se v tuto chvíli nachází velké množství materiálů využívaných k výrobě či k pohonu technologie. Uzavřený areál se v době často vleklých soudních sporů stává cílem zločineckých skupin i individuů typu sběračů kovů a jejich

působení se na budovách i jejich vybavení podepisuje postupnou degradací. Do této doby využitelné a bezpečně uložené látky a materiály v důsledku expirace či znehodnocení obalů přecházejí do stavu, kdy je lze označit za odpady, u nichž přetrvávají nebezpečné vlastnosti. Dochází tedy ke vzniku reálných rizik spojených s unikem těchto látek do životního prostředí nebo jejich zneužitím k nepřátelským akcím.

Navážení odpadů

Jiným příkladem může být problematika v minulosti známých „nelegálních skladů odpadů z Německa“. V tomto případě došlo k situaci, kdy různé fiktivní firmy s nejasnou majetkovou strukturou či zapsané na nemajetné osoby dovezly do opuštěných zemědělských areálů velké množství odpadů ze zahraničí pod záminkou jejich další recyklace či znovuvyužití – přepracování. Po naplnění kapacity či v důsledku zákazu činnosti ze strany orgánů ochrany životního prostředí tyto firmy ukončily svoji činnost a o navezené odpady dále nejevily zájem. V areálech pak často dochází i k několikaletému trvání požárů, které své okolí ohrožují jednak závažným znečištěním ovzduší, jednak rizikem úniku spaliny kontaminovaných hasebních vod do vod podzemních.

Toto jsou jen některé z příkladů situací, které se v minulosti dlouhodobě nedařilo řešit a na které cílí nově spuštěný Národní program Životní prostředí v aktivitě 3.3.F – sanace havarijních stavů. Hlavním cílem této aktivity je zabránit vzniku havárie, která by ohrozila zdraví osob nebo klíčové složky životního prostředí. Dalším cílem je minimalizace nákladů na řešení havarijní situace, kdy je řešení rizikové lokality včas z hlediska nakládání s veřejnými prostředky vždy významně levnější než následný zásah po úniku těchto látek do prostředí.

Konkrétní příklady

Dotace z Národního programu Životní prostředí na sanaci havarijních stavů z předchozích dvou výzev přinesly své první ovoce. Pomocí dotací byla řešena například dlouhodobě problematická situace v lokalitě textilní továrny Vitka Brněnec, problematika vyhořelé skládky pneumatik a obrazovek v Boru u Skutče nebo nelegální skládka odpadů v Arnolticích. V současné době jsou v realizaci i další projekty, jako je Olejna Lovosice, skládka nelegálních odpadů v Hůrách u Českých Budějovic a sklad PCB ve Lhenicích u Prachatic.

I když Ministerstvo životního prostředí má povědomí i o dalších lokalitách tohoto typu, je zejména na místních samosprávách, krajích a obcích s rozšířenou působností, aby vyvinuly aktivitu směřující k jejich řešení. Právě tyto instituce mají legislativně ukotvenou pravomoc povolovat a kontrolovat na svém území činnosti, které mohou mít negativní dopad na životní prostředí, a mohou tedy vymáhat náklady spojené s touto formou náhradního plnění povinností směřujících k jeho ochraně. V případě zájmu o řešení problematiky lokality s ekologickou zátěží lze na základě dosavadních zkušeností říci, že doba řešení konkrétního případu od podání projektového námětu do ukončení realizace se pohybuje v rozmezí půl roku až jeden rok, zejména v závislosti na délce výběrového řízení na zhotovitele. ●

Ekologickou zátěží se rozumí nadlimitní kontaminace lokality nebo z ní šířící se nadlimitní kontaminace, která představuje závažné ohrožení lidského zdraví nebo životního prostředí.

ERIK GEUSS se stal ředitelem České inspekce životního prostředí 1. prosince 2014. Je absolventem VŠE v Praze a doktorského studia na ČVUT. V resortu životního prostředí pracoval na různých pozicích již od roku 1990. Působil na pozici ředitele odboru ekonomické politiky, ředitele sekce ekologické politiky a náměstka ministra, později též jako poradce ministra na Ministerstvu životního prostředí. Ekologii se věnoval i v Českém ekologickém ústavu (příspěvkové organizaci MŽP), kde byl ředitelem. Zkušenosti z vedoucích funkcí má rovněž z Ministerstva informatiky či Ministerstva průmyslu a obchodu, kde zastával pozici náměstka ministra. Do České inspekce životního prostředí nastoupil z Magistrátu hl. m. Prahy, kde působil jako ředitel odboru podnikatelských aktivit.

EKOLOGICKÉ ZÁTĚŽE: „NIKDY NEVÍTE, KDY A KDE NA VÁS VYSKOČÍ“

Ředitel České inspekce životního prostředí (ČIŽP) Erik Geuss (EG) spolu s vedoucím oddělení odpadového hospodářství inspekce Lukášem Kusem (LK) tvrdí, že **za každou ekologickou zátěží stojí selhání jednotlivce, státní správy či podnikatelského subjektu**. Starosty měst a obcí nabádají k ostražitosti, protože problém s nebezpečnými ekologickými zátěžemi může vzniknout kdykoliv a kdekoliv.

LUKÁŠ KŮS vystudoval Střední odbornou školu pro ochranu a tvorbu životního prostředí, Vyšší odbornou školu a střední zemědělskou školu v Táboře, obor péče o krajinu se zaměřením na pozemkové úpravy a ekologii krajiny. Absolvoval Univerzitu J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakultu životního prostředí, obor odpadové hospodářství. V České inspekci životního prostředí působí od roku 2005, nejdříve na pozici vedoucího inspektora oddělení odpadového hospodářství na Oblastním inspektorátu Praha. Působil jako vedoucí odboru integrace a od roku 2012 zastává funkci vedoucího oddělení odpadového hospodářství.

Co všechno se dnes zahrnuje do takzvaných ekologických zátěží?

EG: V první řadě je třeba rozlišovat mezi starými ekologickými zátěžemi a takzvanými novými ekologickými zátěžemi. Pod pojmem staré ekologické zátěže jsou zahrnuta kontaminovaná místa, kde byl závadný stav způsoben státními podniky v období před privatizací a s jejich nabyvatelem byla uzavřena ekologická smlouva. Druhou skupinou jsou všechny ekologické zátěže, které vznikly nově. V jejich případě pak rozlišujeme, zda k tomu došlo shromážděním odpadů z jiných lokalit, nebo zda tyto odpady vznikly již na této zatížené lokalitě v důsledku stávající výroby. U starých ekologických zátěží platí sanaci ze zákona Ministerstvo financí ČR. U nových ekologických zátěží by měl sanaci zaplatit na prvním místě jejich původce. Pokud to však z nějakého důvodu nejde, může pomoci Státní fond životního prostředí ČR prostřednictvím jím administrovaných dotací.

Dotace na odstranění ekologických zátěží, kde není znám původce nebo kde nekoná nápravu, nově nabízí Národní program Životní prostředí. Čerpat peníze na sanaci lze i z Operačního programu Životní prostředí. Je tato nabídka dostatečná?

EG: Za poslední roky je to vůbec nejlepší nabídka, kterou jsme tu měli. Řešení problémů nelegálních skládek, ale i skladů nebezpečného odpadu se dlouho nevěnovala patřičná pozornost. Nyní se o těchto zátěžích nejen diskutuje, ale i se v této věci koná. Ministerstvo životního prostředí nabízí dotace na odstranění těchto zátěží a zpracována byla i nová legislativa, která by měla účinně bránit, aby tyto zátěže vznikaly.

Na mysli máte asi návrh nového zákona o odpadech...

EG: Ano. Návrh nového zákona o odpadech říká, že po ukončení provozu zařízení k nakládání s odpady musí provozovatel tyto odpady předat do jiného schváleného zařízení. Pokud tak neučiní, musí to provést vlastník nemovitosti, která byla zařízením určeným pro nakládání s odpady. V praxi to například znamená, že by se nemělo opakovat třeba to, co se stalo v lokalitě Lhenice na Prachaticku, kde stát pochybil, když nechal z obchodního rejstříku vymazat firmu, která nebezpečný odpad do Lhenic navezla. Tím došlo k tomu, že tento odpad se stal takzvaně ničím.

„Já si zcela interně dělím starosty do tří skupin. Jsou starostové, kteří mají autoritu a respekt a nedovolili by, aby na jejich území unikl nějaký závažnější problém, například s odpady. Ale máme tu i starosty „nihilisty“. Poslední skupinou pak jsou ti, kteří sledují řekněme „své vlastní ekonomické zájmy“. A podle typu starosty to pak vypadá i s jejich obcemi.“

Nezabezpečené objekty lákají

Jak většinou vypadá lokalita, kde se vyskytuje nebezpečný odpad?

EG: Jakkoliv. Jsou to třeba plochy v blízkosti nádraží, může to být odpadem zavezená rokle, brownfield, areál zemědělského družstva, opuštěný pozemek nebo objekt, který není dobře zabezpečen. Všechna tato místa lákají ke shromažďování odpadů.

Jak se tomuto „shromažďování“ odpadů mohou bránit obce, města nebo kraje?

EG: Musejí se starat o to, co se na jejich území děje. A to se týká i samotných lidí. Když jsem byl například nedaleko obce Hůry u Českých Budějovic na skládce, která zahořela, říkal jsem si: „No dobře, tak se to tu za peníze Státního fondu životního prostředí ČR vyčistí – ale co bude dál?“ Ptal jsem se sám sebe, jak zabránit tomu, aby tam skládka nevznikla znovu. Tím chci říci, že v celé věci je na prvním místě podnikatel, který musí s odpadem nakládat, jak má, na druhém místě pak starostové, zastupitelé a v neposlední řadě i občané, kteří musejí toho podnikatele kontrolovat. Když třeba vidí, že někam naváží odpad, nesmějí věc nechat jen tak, nechat ji dojít do momentu, kdy je pozdě.

Existuje nějaká spojitost mezi nově vznikajícími ekologickými zátěžemi a těmi „privatizačními“, starými ekologickými zátěžemi?

EG: Staré ekologické zátěže jsou většinou v nějakých průmyslových objektech. Tedy tam, kde je lze předpokládat. Ty nové zátěže, a to nás irituje, se ale mnohdy objevují na místech, kde by je člověk neočekával. Například v areálu zemědělského družstva, kam někdo naveze třeba i velmi nebezpečný odpad, za který při převzetí od původce inkasoval slušnou sumu peněz a který tam nechá bez zpracování, protože zjistí, že to neumí nebo na to nemá peníze.

LK: Osobně vidím spojitost ve stejném přístupu původců těchto zátěží k životnímu prostředí, které by se dalo charakterizovat rčením „po nás potopa“. Určitý rozdíl je možná v tom, že v minulosti nebylo tolik informací o rizicích spojených s některými kontaminanty, jako jsou například polychlorované bifenylly, tedy látky, které se dříve běžně legálně používaly jako přísada do barev i jinak, ale od osmdesátých let jsou pro svoji toxicitu zakázány.

EG: Problém je v tom, že opuštěné lokality, kde již někdy nějaký odpad byl – nebo nedejbože stále je – lákají jako magnet nepoctivé zpracovatele odpadů, aby do nich navezli další odpad. Problémové jsou i skládky v obcích, které nemají finance na to, aby jejich vzniku a rozšiřování zamezily. Jedná se často o skládky bez podloží zabezpečeného v souladu s technickými

V praxi to například znamená, že by se nemělo opakovat to, co se stalo v lokalitě Lhenice na Prachaticku, kdy stát pochybil, když nechal z obchodního rejstříku vymazat firmu, která nebezpečný odpad do Lhenic navezla. Tím došlo k tomu, že tento odpad se stal takzvaně ničí.

normami, takže hrozí znečištění podzemních vod a podobně. I na nich často panuje čilý ruch. Lidé nelení a navázejí na ně další a další odpad.

Kdo většinou nese hlavní díl odpovědnosti za to, že se v nějaké lokalitě vyskytne ekologická zátěž?

EG: Primárně nese odpovědnost vždy zpracovatel nebo původce nebezpečného odpadu, tedy podnikatel. Ať už je to podnikatel, který skončil v konkurzu a nechal po sobě nepořádek, nebo podnikatel, který působí v oblasti zpracování odpadů, ale místo zpracovávání odpadů jen inkasuje peníze za jeho převzetí. Skladování odpadů na místě k tomu neurčenému je vždy sehlání podnikatele. Inspekce podává ve významných kauzách trestní oznámení, ale to už je často pozdě. To už místo s opuštěným odpadem existuje.

LK: Často jde i o případy, kde je velmi komplikované určit odpovědnost za odpady umístěné v rozporu se zákonem. Stane se například, že podnikající subjekt naveze různé druhy odpadů na jedno místo, ale již je nezpracuje nebo nepředá jiné oprávněné osobě. Nemovitost následně změní několikrát majitele, což platí i pro odpady, které jsou v ní skladovány. Majitelé odpadů navíc často ani nejsou stejní jako majitelé nemovitosti. Posledním majitelem zůstane společnost, která je v konečném důsledku vymazána z obchodního rejstříku.

Zahoření odpadů

Kolik nyní evidujete lokalit s ekologickou zátěží?

LK: V tuto chvíli evidujeme zhruba čtyři desítky lokalit s takzvaně opuštěnými odpady. Míra rizika pro životní prostředí nebo zdraví lidí je různá. Někdy jde o odpady, které jsou vyloženy nebezpečné pro zdraví obyvatel nebo pro životní prostředí, jindy jsou to odpady, které samy o sobě nebezpečné nejsou, ale zase u nich hrozí riziko zahoření. I ty je nutné řešit, protože zahoření takovýchto odpadů skladovaných ve velkém množství představuje vždy problém pro obyvatele v okolí. Riziko a zvýšení nákladů pak představuje také možná kontaminace lokality hasebními vodami.

Hoří v České republice na lokalitách s opuštěnými odpady často?

EG: Kdyby nehořelo vůbec, tak by to bylo dobré. Například vyhoření pneumatik umístěných v lokalitě Bor u Skutče vzniklo tak, že když tam opravovali střechu, odlétla jim jiskra, která rozpoutala oheň.

LK: Návrh nového zákona o odpadech již zčásti řeší i tento problém. Jsou v něm stanoveny řekněme preventivní instituty, jako například povinné pojištění subjektu, který bude chtít provozovat zařízení k nakládání s odpady. Z tohoto pojištění by pak mělo být možné financovat škodu na životním prostředí, na zdraví lidí a na věci způsobenou provozem zařízení nebo z důvodu ukončení tohoto provozu. I když je jasné, že přijetí nového zákona o odpadech má před sebou ještě dlouhou cestu, budeme velmi rádi, když tento zákon projde alespoň ve zmíněných částech tak, jak je nastaven.

Starostové a stavební úřady

Jak může být Česká inspekce životního prostředí ve věci odstraňování ekologických zátěží starostům nápomocna?

EG: Inspekce posuzuje míru závažnosti ekologické zátěže a ukládá pokuty, napravná opatření či omezení činnosti tam, kde dojde k nějakému porušení zákona a sankci je komu uložit. Naše základní role z hlediska měst a obcí spočívá v poskytnutí veškerých expertních informací o odpadech v postižené lokalitě.

Co může starosta města nebo obce očekávat od inspekce životního prostředí dál, když se ukáže, že se na území v jeho správě vyskytuje nebezpečný odpad?

EG: Na prvním místě mu hlavně znovu nabídneme odbornou pomoc. Posoudíme rozsah škod. Pokud je starosta aktivní, můžeme se dále společně dopátrat původce odpadů a toho dotlačit k nápravě. To je vůbec to nejdůležitější. Teprve když se toto nepodaří, nasměrujeme starostu – má-li zájem – na Státní fond životního prostředí ČR, aby s pomocí dotace zjednal nápravu. Nápomocni umíme

být i krajům. Starostové i krajští úředníci by však vždy měli vědět, že neexistuje jenom Česká inspekce životního prostředí nebo Státní fond životního prostředí ČR. Chápu, že si mohou v souvislosti s nebezpečným odpadem často připadat jako sami vojáci v poli, ale náprava je zejména na nich. A důležitá je při tom prevence.

Dotace jsou tedy až posledním řešením?

EG: Přesně tak. My nechceme pouze dávat návod k tomu, jak čerpat na odstranění nebezpečných a opuštěných odpadů dotace, protože na prvním místě musí být snaha najít jejich původce a toho donutit k nápravě. To je vždy věcí včasného jednání hlavně ze strany starostů, ale i samotných obyvatel v dané lokalitě. To je základní postup. Všechno ostatní je totiž o poznání složitější. Už jenom získat dotaci je náročné. Starosty, kteří mají zájem věci řešit včas, nikdy neodmítneme.

Jak se k problémům s nebezpečnými odpady, k nimž se třeba nikdo nehlásí, stavějí naši starostové a starostky?

EG: Pomohu si srovnáním třeba s Rakouskem nebo Švýcarskem, kde problémy s lokalitami s opuštěným nebezpečným odpadem neřeší, protože kdokoli by je chtěl založit nebo za sebou zanechat, narazil by okamžitě na tuhý odpor místních autorit. U nás je to jinak. Já si zcela interně dělím starosty do tří skupin. Jsou starostové, kteří mají autoritu a respekt a nedovolili by, aby na jejich území vnikl nějaký závažnější problém, například s odpady. Ale máme tu i starosty „nihilisty“. Poslední skupinou pak jsou ti, kteří sledují řekněme „své vlastní ekonomické zájmy“. A podle typu starosty to pak vypadá i s jejich obcemi. Někde se starosta chová jako v Rakousku: nic se bez něj neobejde, jinde je naopak zalezlý, netečný a nejraději nedělá vůbec nic, případně řeší jen své vlastní zájmy... Důležití jsou i samotní občané. Jestliže vidí, že jim pod okny například jezdí nákladáky, které někam navázejí odpad, měli by se o to aktivně zajímat – a pokud neobdrží uspokojivé vysvětlení, obrátit se na nás či na jiné kontrolní či bezpečnostní orgány.

LK: Starostové, pokud vystupují jako zastupci obcí, mají také podle zákona o odpadech určité kontrolní kompetence. Obecní úřad, který by v tomto případě starosta zastupoval, má totiž z hlediska zákona o odpadech kompetenci kontrolovat, zda má podnikající subjekt zajištěno využití nebo odstranění odpadu. Může po něm tedy požadovat, aby mu prokázal, jak s odpady nakládá. Když se provozovatel nebo majitel objektu odmítne se zástupci obecního úřadu bavit, tedy neumožní kontrolu, je to první signál, že něco není v pořádku.

Jakých dalších chyb se starostové při řešení problémů spojených s ekologickými zátěžemi dopouštějí?

Když jsem byl například nedaleko obce Hůry u Českých Budějovic na skládce, která zahořela, říkal jsem si: „No dobře, tak se to tu za peníze Státního fondu životního prostředí ČR vyčistí – ale co bude dál? Ptal jsem se sám sebe, jak zabránit tomu, aby tam ta skládka nevznikla znovu.“

EG: Často narážíme na to, že problém související s nebezpečnými odpady je politizován více, než by se hodilo. Důvodem je, že nepořádek na místě, kde nemá co dělat, je srovnatelný voličům. V jednom případě nám například dokonce sám hejtman řekl, že z čistě politických důvodů nepodá žádost o dotaci na odstranění ekologické zátěže, protože by tím vyřešil problém svých politických protivníků. V praxi jsme viděli radnici, kde se vyměnilo vedení, které upustilo od podání žádosti o dotaci na sanaci zátěže z toho důvodu, že ji prosazovalo předchozí vedení. Všechno se zrušilo, aby se nyní vedení radnice k celé věci opět vrátilo, protože pochopilo, že problém s odpadem je třeba řešit.

LK: Důležitou roli hrají ale i stavební úřady, zejména tehdy, dochází-li k demolici nějakého objektu, u něhož panuje riziko, že se jedná o kontaminovaný objekt nebo že se v něm nacházejí nebezpečné odpady. Pokud by totiž byly demoliční práce projektovány, schvalovány a následně prováděny s ohledem na možnou kontaminaci objektů, pak by vznikalo menší množství nebezpečných odpadů.

Posun vpřed

Řekli jste, že evidujete až čtyřicet lokalit s opuštěným odpadem. Je to z vašeho pohledu hodně, nebo málo?

EG: Víte, ona se ta čísla docela rychle mění. Ekologické zátěže jsou jako blechy, nikdy

nevíte, kdy a kde na vás vyskočí. Vznikají, zanikají a někdy se i přesouvají. Ne všechny jsme schopni evidovat. Někdy stačí, aby se někde objevili naši inspektoři, a okamžitě dojde k nápravě. Jindy se nám ale stane, že podnikatel vozí odpad z místa na místo jenom proto, aby unikl naší kontrole a nemusel ho zlikvidovat. Máme velmi dokonalý systém evidence odpadů, kvalitní statistiku, ale změny, k nimž při nakládání s odpady dochází, jsou velmi dynamické.

Jak je to s navážením odpadů ze zahraničí? Jsou známy případy, kdy byl na naše území navážen odpad z Německa.

LK: Už to není takový problém jako na přelomu let 2005 a 2006. Právní normy v té době nebyly na tuto nelegální činnost připraveny. Naše i evropské normy se od té doby podstatně změnily a na kontrolní mechanismy je při přeshraniční přepravě odpadů kladen velký důraz.

Máte za to, že se v oblasti odstraňování ekologických zátěží, opuštěných odpadů, blýská na lepší časy?

EG: Máme velkou radost, že z Národního programu Životní prostředí byla vyhlášena výzva na sanaci těch míst, kde původce zavadného stavu není znám, neexistuje nebo nekoná nápravu. To je obrovský posun vpřed, protože v praxi jsme v těchto případech často museli říkat, že stát nedává peníze na sanaci nově vzniklých ekologických zátěží. Teď už to není pravda.

LK: Přesně tak. Problém řešení zátěží způsobených nelegálním nakládáním s odpady nebylo možné neustále odsouvat, s přibývajícím časem totiž vzrůstá riziko pro životní prostředí nebo zdraví lidí a zároveň i navýšení nákladů na případné sanace. Výzva z Národního programu Životní prostředí je pouze prvním z kroků, následovat by měly i úpravy právních norem v oblasti odpadového hospodářství. Z hlediska operačních programů jsme rádi, že dotace směřují i na materiálové a energetické využití odpadů. Pozitivní je i podpora kompostování biologicky rozložitelného komunálního odpadu tak, aby počet těchto zařízení co možná nejvíce odpovídal požadavkům odpadového hospodářství daného kraje.

EG: Dobré je i to, že podpora odstraňování nebezpečných odpadů a vůbec podpora rozumného nakládání s odpady nejenže často ochrání podzemní vody, ale také ukazuje lidem, že stát má snahu chovat se vůči životnímu prostředí zodpovědně. Česká inspekce životního prostředí při tomto úsilí nechce stát stranou. Proto se snažíme vystupovat jako aktivní součást celého resortu životního prostředí, spolupracující na řešení aktuálních problémů. Nechceme být – a rozhodně nejsme – úřadem, který pouze kontroluje a sankcionuje, přičemž ho vlastní řešení problému – ekologické zátěže – nezajímá. ●

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

VODA TVOŘÍ KRAJINU

Modelářem krajiny je především vodní koloběh a zemská gravitace. Sluneční záření ohřívá povrch, voda se mění ve vodní páru. Tu odnáší proudění vzduchu z oceánu nad pevninu. Tady se vzduch ochladí a voda spadne na zem v podobě srážek. Čím výše teplý vzduch nasycený vodní párou stoupá, tím více se ochladí a tím méně vodní páry může unést. Proto na horách prší výrazně více. Tekoucí voda, hnaná gravitací, odnáší kamení, písek a jemné částice půdy z hor do nížin nebo až na mořské dno. Postupně vymílá hlubší a hlubší údolí, až z hor zbydou jen nepatrné zaoblené kopečky. Tomuto procesu se říká vodní eroze. Tam, kde je voda v těsném kontaktu s půdou, je život nejbujnější a bývá tam většinou i dostatek živin pro rozmanité druhy organismů. Vodní, podmačená nebo zaplavovaná stanoviště, a především jejich okraje bývají doslova rájem pro život.

Foto: archiv SFŽP ČR

► VODNÍ SVĚT V ŽÁKOVINĚ NABÍZÍ VÍCE NEŽ JEN TŘI TŮNĚ A RYBNÍK

Voda je základ života – to ví každý z nás. **Jak důležité místo má ale voda v krajině, ve které žijeme, si již zdaleka neuvědomuje tolik lidí, kolik by mělo.** Výjimky tu ale jsou. Jednou z nich je i Vladimír Hatina, který z dotace Operačního programu Životní prostředí vybudoval v rodných Mlečičích Biocentrum v Žákovině.

Co o našem vztahu k vodě vypovídá krajina, ve které žijeme? Hledání odpovědi není vůbec snadné. Kritický pesimista dospěje k tomu, že hospodárná péče o vodu byla v České republice v posledních letech spíše zanedbávána, a optimista zase hledá možnosti nápravy. „Jinak problém vnímá vodohospodář, jinak zemědělec, lesník, stavař, politik, ochránce přírody. Jinak bude o vodě mluvit vášnivý rybář u řeky a jinak majitel pozemku, na kterém by místo tůň se spoustou nejroztodivnějších živočichů mohl mít třeba něco, co mu vydělává peníze,“ říká autor nového dokumentárního seriálu České televize Krajinou domova Petr Krejčí.

A právě poslední uvedené platí v případě Vladimíra Hatiny. Na začátku jeho příběhu stála láska k vodě. „Ve zdejší krajině je málo vodních ploch, tak hlavně proto jsem tu chtěl vybudovat rybník – kvůli zadržování vody v krajině. A taky mám radost, když vidím vodní plochu,“ vzpomíná Hatina, který na vlastní louce vybudoval s pomocí dotace z Operačního programu Životní prostředí Biocentrum v Žákovině. Přivedl tím vodu do krajiny, kde chyběla. Na začátku možná ani sám netušil, jak moc jí tím prospěl.

Nositelka života

Voda je jedním ze základních stavebních kamenů živých organismů. Je to polární sloučenina, což znamená, že je pro většinu látek rozpouštědlem. Při svém putování po zemi rozpouští základní živiny i další látky a přináší je až ke kořenům rostlin. „Díky vodě mohou živiny putovat rostlinami i krevními oběhy živočichů,“ vy-

vody. Krajina s dostatkem vody a zeleně může mít v létě o cca 20 °C nižší teplotu než zorané pole nebo ulice v centru města.

Rozjetý vlak

„V sousedním Zbirožsku jsou poměrně velké rybníky, ale tady na naší straně není nic,“ přibližuje Hatina pozadí úvah, které ho přivedly k realizaci projektu vodního biocentra. „A tak jsem si myslel, že by tady mohl být velký rybník,“ dodává a ukazuje na louku, kde se nachází dnešní Biocentrum v Žákovině.

Původně tu měl vyhlédnuto místo o rozloze 2500 čtverečních metrů, ale tehdejší výzva umožňovala vybudování nádrže o rozloze pouze do 950 čtverečních metrů. A podmínkou byly tůně pro obojživelníky. „Proti těm jsem nic neměl, souhlasil bych s nimi v každém případě,“ vzpomíná. I přes mnohem menší možnou rozlohu vodní plochy, než jaká byla ta, kterou si původně představoval, se rozhodl o dotaci požádat. „A tak to začalo: stohy a stohy papírů a nové stálé cesty do Rokycan a do Plzně,“ vzpomíná. Kvůli projektům, povolením, žádostem. A jak sám říká, jakmile nastoupil do rozjetého vlaku, nechtěl z něho už vystoupit.

Ostře zaříznutá údolí

Z pohledu většího územního celku patří pozemek Vladimíra Hatiny do Křivoklátského bioregionu, jehož charakteristickým rysem jsou ostře zaříznutá skalnatá údolí Berounky a jejích přítoků.

Z pohledu většího územního celku patří pozemek Vladimíra Hatiny do Křivoklátského bioregionu, jehož charakteristickým rysem jsou ostře zaříznutá skalnatá údolí Berounky a jejích přítoků.

zejmenný potok, levostranný přítok většího Vejvanovského potoka, pramenící v úvozu necelý kilometr nad loukou. Jeho břehy jsou porostlé křovím a vrbami, luční porost na pozemku je ovlivněn hlubším zaklesnutím hladiny spodní vody, která koresponduje s hladinou vodního toku. Od sousedního pole je louka oddělena křovinatou mezí.

V době před projektem se na louce nevyskytovaly žádné druhy chráněných živočichů ani rostlin, a to i z toho důvodu, že louka byla intenzivně obhospodařována. To vše se s realizací projektu změnilo.

Když byla Vladimíru Hatinovi přiznána dotace, vypsal výběrové řízení, na jehož základě vybral realizační firmu, a společně s ní se pustil do další práce. „Na vybudování nádrže a tůní jsme použili středně těžkou techniku, vybagrovali jsme díry v zemi, vložili jsme je geotextiliemi, zavedli vodu a provedli výsadbu,“ popisuje stručně realizační práce na projektu. Až tak jednoduché to ale nebylo.

Tři tůně a rybník

Celá stavba byla provedena vyvedením části vod ze stávajícího toku do náhonu, který v současné době prochází loukou a napájí tři menší tůně předtím, než vtěká do vlastní nádrže. V dolní části pozemku se pak vrací zpět do Bezejmenného potoka.

„V horní části toku jsme vybudovali práh z kamenné rovinatiny s hradítkem a napouštěcí troubou, a tím vznikla jakási nádrž. Bezejmenný potok původně tekli jinudy, teď je na něm tahle nádrž. Z té je napájena jedna tůňka, z níž je pak bočně napájena další tůňka, pak to pokračuje zatrubněním na třetí tůňku, která je průtočná a napájí nádrž ve spodní části louky,“ popisuje Vladimír Hatina.

Vytěžená zemina z prostoru budovaných objektů byla využita k budování hrází a k plynulému dorovnání navázání hrází.

Skokan ostronosý

Rozvlněné trasy náhonu, břehy tůní a volné plochy byly doplněny skupinkovou zelení,

novou výsadbou obdobného charakteru, jaký má zeleně v nejbližším okolí, a celý pozemek zůstal trvale zatravněn. S ohledem na úroveň spodní vody byly pro výsadbu použity převážně vlhkomilné dřeviny, jako jsou olše a vrby, na výše položených partiích i ostatní dřeviny. Keřové skupinky vrb a jív byly situovány v prostorech mezi tůněmi a hrází, litorální části nádrže a tůní byly osázeny orobincem. Projekt také zabezpečil, že z jihu jsou volné vodní plochy osvětlovány sluncem.

„Všechny ty zvuky vody, nálady břehů, zpěv ptáků, bzucení hmyzu, štipání komárů, kvákání žab, nepřijemné křupání šnečích ulit pod nohama, vůně rozkvetlých mokřálů, pálení kopřiv, zpěvy kobylek a cvrčků, to všechno společně po staletí utvářelo hlavní rys naší krajiny – kotlíny plné vody, uzavřené prstencem pohraničních hor, vodního ráje od Pánaboha,“ opěvuje romantiku vody v krajině Petr Krejčí. A to vše je možné zažít v biocentru Vladimíra Hatiny.

Obojživelníci se nastěhovali podle plánu, mezi nimi i u nás se řídce vyskytující skokan ostronosý, který je poměrně náročný právě na kvalitu vodních biotopů. K rozmnožování vyžaduje vodní plochy s dostatečným rozsahem litorálních porostů, ať už jde o malé tůně, nebo o velké rybníky. Zásadní je pro něj nižší rybí osádka nebo tak husté litorální porosty, kterými ryby neproniknou, aby neohrožily jeho vývojová stadia, především pulce. V současné krajině je pro skokana ostronosého velkým problémem právě výše rybích osádek v rybnících, neboť ty vyzerou všechnu potravu a zlikvidují veškeré vodní rostliny a stav břehových porostů rybníků, které jsou často bez péče a nadměrně zastíněny mělké partie rybníků.

Důležitý je také nedostatek menších vodních ploch v krajině a zánik těch stávajících.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové užitné náklady
1 359 154 Kč

Podpora ERDF
1 039 753 Kč

Dotace SFŽP ČR
183 486 Kč

O to je i zdánlivě malý počín Vladimíra Hatiny pro naši přírodu důležitější. Podmínkou dotace bylo, že po dobu desetileté udržitelnosti nebude v nádrži provozován intenzivní chov ryb. Břehy tůní jsou hustě zarostlé rákosím, a tak se tu skokanovi i dalším žábám líbí.

Posílení průtoků

Biocentrum má i dalekosáhlejší dopady. Díky projektu došlo k prodloužení trasy neupravených vodních toků a k vytvoření trvalého vodního prostoru v dnes zemědělsky obhospodařované lokalitě. Celé území přirozeně rozšířilo biokoridor vodního toku do okolního území s vytvořením nových úkrytů pro zvěř, ptactvo a obojživelníky. Zadržovaná voda v tůních a náhonu zvýšila zastoupení vodního prvku v krajině a její zásobu a došlo ke zvýšení biologické diverzity. U povrchových vod vlivem zřízení nových retenčních prostor došlo k posílení průtoků zejména v období sucha a tůně zlepšily i možnosti napájení zvěře v poměrně suché oblasti.

„Já jsem vlastně tu louku poskytl obojživelníkům. Místo toho, abych tu pronajal jako louku zemědělské společnosti a měl z toho příjmy, teď musím prostory mezi tůněmi na své náklady sklízet a udržovat, platit finančnímu úřadu daň z nemovitosti a mít rybník, ve kterém deset let nemůžu chovat ryby,“ shrnuje Vladimír Hatina. „Ale když to vidím, tak mě to těší,“ dodává vzápětí.

A chuť do dalších projektů ho ještě zcela neopustila. „Jako malý si pamatuji, že v nejspodnější části louky býval rybník, pak přišly povodně, protřhly hráz, a rybník tak zanikl. Jeho torzo tam ještě je, tak bych ho jenom zvětšil a upravit, jen se bojím toho vyřizování. Vybagrovat si na svém pozemku rybník není jen tak, a kdybych to měl zase honit tolik let, tak to snad ani nestihnou,“ zamýšlí se. ●

Ministři se vrátili do chráněné krajinné oblasti Brdy

Foto: ©ČTK/Němec Pavel

Ministr životního prostředí Richard Brabec spolu s ministrem obrany Martinem Stropnickým navštívili v polovině června nově zřízenou chráněnou krajinnou oblast Brdy.

Po roce se ministři Richard Brabec a Martin Stropnický vrátili do míst bývalého vojenského újezdu Brdy – před půlrokem vyhlášené CHKO Brdy. „Je povzbuzující vidět, jak se území, které bylo téměř sto let zapovězené, nepřístupné, postupně otevírá návštěvníkům. Díky značení Klubu českých turistů bude čím dál tím více bezpečně přístupné pro pěší i cyklisty. Na čtrnácti místech v této chráněné krajinné oblasti AOPK ČR již nainstalovala měřiče návštěvnosti,“ uvedl Richard Brabec.

V Příbrami se ministři setkali se starosty brdských obcí. Připevnili i historicky první rozcestník v oblasti. Doprovázeli je náčelník Generálního štábu Armády ČR generálporučík Josef Bečvář, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny František Pelc, ředitel Vojenských lesů a statků Josef Voják a předseda Klubu českých turistů Karel Markvart.

Agentura jede

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR již údajně podnikla mnoho kroků k rozvoji nové chráněné krajinné oblasti. Spolu s Vojenskými lesy a statky ČR podepsala smlouvu na realizaci projektu Dům přírody v Brdech a na vybudování naučných stezek v Brdech do roku 2018. „V okolí Domu přírody by měla být zřízena geologická naučná stezka a vnější interaktivní expozice. Odtud povedou turistické trasy s průvodcem v různém stupni obtížnosti. Dům přírody doplní menší informační středisko CHKO v některé z brdských obcí,“ uvedl ředitel AOPK ČR Pelc.

Další spoluprací agentury s vojenskými lesy je dohoda o možnosti dokumentace, výzkumu a ochrany mimořádně velkých živých i mrtvých stromů. V přírodě se dají rozpoznat označením modrého trojúhelníku.

Agentura dále pro informační centra v regionu (Příbram, Strašice, Hořovice, Rokycany, Spálené Poříčí, Rožmitál pod Třemšínem a Hořehledy) zařazuje zpracování informačních tabulí do jejich expozic, bannerů a informačních letáků i publikací. Po prázdninách by mělo být každé z infocenter vybaveno základní expozicí. „Celé vybavení pro brdská informační centra je v hodnotě zhruba 300 tisíc korun. Kromě toho připravujeme

Obecně panuje shoda v názoru na Brdy jako na území obřího biocentra s horským a podhorským charakterem, který je biogeograficky a geneticky svázan se Šumavou. S ní jsou Brdy migračně propojeny přes Plánický hřeben. Jedná se o území se svéráznými horskými ekosystémy, které bylo dosud uchráněno před moderními civilizačními tlaky, jako je nekontrolovaná urbanizace, masová turistika a použití chemických přípravků a hnojiv, které v běžné krajině způsobují všeobecnou eutrofizaci, ruderalizaci a znečištění vodních toků.

další péči o bezlesé oblasti. Z národních prostředků Programu péče o krajinu by tak měla být zajištěna pastva v kotlině Padrtských rybníků, pastva na Výstrkové, kosení Skelná Huť nebo kosení a výřezy v kotlině Padrtských rybníků,“ říká Pelc.

Značení a pyrotechnika

Turistické značení je v oblastech, které jsou mimo území se zakázaným vstupem kvůli pyrotechnické zátěži. Jedná se tedy o okrajové části bývalého újezdu. „Značení provádí značkaři Klubu českých turistů v oblastech Strašice, Hrachoviště. Označena je již přístupová cesta k jednomu z nejatraktivnějších míst CHKO Brdy – k Padrtským rybníkům. Naším cílem je vyznačit zhruba 70 kilometrů tras do začátku letních prázdnin,“ říká předseda Klubu českých turistů Markvart.

I pyrotechnická očista postupuje dle zástupců armády podle plánu. Území má být vyčištěno do konce příštího roku. „Nasadili jsme na ně 51 pyrotechniků, kteří do konce května prošli 7568 hektarů, tj. asi 60 procent rozlohy rušeného vojenského újezdu. Celý prostor Brd byl pro lepší plánování pyrotechnického výzkumu rozdělen do sektorů. Očista se provádí z okrajových částí směrem dovnitř. Chtěl bych zároveň doporučit návštěvníkům CHKO, aby respektovali oblasti se zákazem vstupu. Jen doposud náš tým našel a zlikvidoval 7196 kusů nevybuchlé munice,“ uvedl ministr obrany Martin Stropnický.

Peníze pro obce

V Příbrami čekali na oba ministry i starostové pobrdských obcí. Řešila se přítomnost Armády ČR v regionu, spolupráce Vojenských lesů a statků ČR, ochrana pitných zdrojů, ochrana před povodněmi, zhoršený mobilní signál i zajištění záchranné služby a služeb integrovaného záchranného systému.

„Obcím náležejícím k CHKO Brdy se od ledna 2016 zvýšily náklady, a to například na turistickou infrastrukturu, proto jsem starosty upozornil na dotační tituly Ministerstva životního prostředí, díky nimž by se mohlo mnohé v obcích zlepšit, ale jejich rozpočty by se to příliš nedotklo,“ uvedl ministr Brabec. Na srpen byla podle něj proto naplánována i výzva na pořízení či aktualizaci studie systému sídelní zeleně s alokací 345,5 milionu korun. Na vybudování turistické infrastruktury, jako jsou dřevěné/povalové chodníky, úprava povrchů cest, postavení lávek, zábradlí, schodů a žebříků, nebo vybudování prvků pro interpretaci chráněných území, jako jsou informační panely, naučné stezky a návštěvnícká střediska, je přichystána výzva s příjmem žádostí v prvním kvartálu příštího roku. Na podzim letošního roku jsou připraveny dvě výzvy pro obce na podporu alternativní dopravy. První, s alokací 150 milionů korun, je na nákup vozidel na alternativní pohon, druhá na zavedení alternativních způsobů dopravy, jakým je bikesharing. Z navržené alokace 20 milionů korun půjde nakoupit elektrokola a stojany. ●

Náchod: Půl miliardy do vodojemu a přivaděče vody

Nová stavba s podporou z Operačního programu Životní prostředí by měla významně zvýšit stabilitu dodávek vody pro Náchodsko a Hradecko. **Společnost Vodovody a kanalizace Náchod (VAK) připravuje půlmiliardovou investici do rozšíření vodojemů a rekonstrukce hlavního vodovodního přivaděče.**

VAK Náchod zásobuje vodou 78 tisíc obyvatel okresu, jeho hlavními vlastníky jsou města. Cílem projektu je zrekonstruovat 16,5 kilometru dlouhou část potrubí hlavního přivaděče o průměru 0,5 metru, kterým proudí voda z Polické křídové pánve do Náchoda a dál na Hradecko. Hlavním zdrojem financování projektu by měly být dotace od státu a z Operačního programu Životní prostředí. Menší část by měly tvořit vlastní zdroje vodáren.

I Červený Kostelec

„Jde o nejstarší úsek přivaděče mezi Vysokou Štrobou a Náchodem. Dalšími důležitými stavbami budou vodojem o objemu 5 tisíc metrů krychlových v Náchodě a ztrojnásobení objemu vodojemu ve Vysoké Štrobě na 4,5 tisíce metrů krychlových,“ uvedl ředitel vodáren Dušan Těr, podle kterého má projekt velký nadregionální význam, protože zajistí jistotu a stabilitu dodávek vody pro Náchod, Nové Město nad Metují a Českou Skalici. V budoucnu se díky této investici bude moci na soustavu náchodských vodáren napojit i Červený Kostelec, který má nyní vlastní vodárenskou soustavu.

Více pitné vody

Zamýšlený projekt má přinést zvýšení jistoty dodávek vody pro hradecké vodárny, které nemají dostatek vlastních zdrojů vody a vodu z Náchoda tradičně kupují. Přiva-

děč vybudovaný před desítkami let je součástí Vodárenské soustavy východní Čechy, která propojuje Náchodsko, Hradecko, Pardubicko a Chrudimsko. Jako první by se měl začít stavět vodojem pro dvacetitisícový Náchod, který by také v době rekonstrukce přivaděče dokázal vykrývat případné přerušování dodávek. „Nyní má Náchod ve vodojemech zásobu vody na 1,2 dne, v budoucnu by to mělo být téměř 3 dny,“ upřesňuje Těr.

Vlastní stavební práce na prvních objektech by mohly začít v roce 2018. Vše by mohlo být hotové do roku 2026. Na přípravě stavby a získání dotací budou vodárny podle podepsané smlouvy spolupracovat s projektovou a poradenskou společností Dabona.

Bez dividend

Loni vodárny podle svého vyjádření investovaly do staveb 79 milionů korun, dalších 10 milionů korun daly do strojních investic. Hlavními akcemi bylo dokončení kanalizace ve Zbečnicku a výstavba nového provozního střediska v Broumově. „Na investice dává firma i své zisky, dividendy nevyplácí. Loni získala z vodáren 23 milionů korun při tržbách 218 milionů korun,“ dodává Těr.

Nižší ceny

Pro letošek nechala společnost ceny vodného a stočného stejné jako v roce 2015 na celkových 72,38 korun za metr krychlový dodané a odkanalizované vody. Cena vodného a stočného na Náchodsku patří v hradeckém kraji k nižším. Levnější je pravidelně VAK Trutnov, naopak vodárny v Hradci Králové, Jičíně a Rychnově nad Kněžnou mají ceny vyšší. ●

ÚHOŘ ŘÍČNÍ PŘILETĚL DO ČESKÉ REPUBLIKY

Foto: ©mikelane45/Fotky&Foto

V polovině července byli vysazeni úhoři říční na místa, která byla revitalizována za podpory Operačního programu Životní prostředí. Úhoř říční se množí jen jednou za život v dalekém Sargasovém moři. Potěr se do České republiky transportuje letecky.

Naposledy se to stalo koncem března, kdy bylo do České republiky transportováno takzvané úhoří monté z Anglie, u jejichž břehů bylo odchyceno. Úhoří monté, které putuje ze Sargasového moře k evropským břehům tři až čtyři roky, má hmotnost v průměru jen 0,3 gramu, a kdyby došlo k jeho bezprostřednímu vysazení do našich řek, byly by ztráty způsobené predací dravými živočichy velmi vysoké.

Úhoří monté se proto po leteckém transportu více než tři měsíce rozkrmuje na uzavřených recirkulačních akvakulturách a do volných vod se úhoř vysazuje až při délce přes 10 cm a váze v průměru okolo 4,3 gramu.

Celkem bylo v letošním roce z Anglie Moravským rybářským svazem letecty dovezeno 35 kilogramů úhořího monté. V jednom kilogramu bylo přibližně 2 700 malých úhořů, což celkem představuje téměř 100 tisíc jedinců.

Do povodí řek Moravy a Dyje tak budou moci být letos opět vysazeny na více než šedesáti revírech desítky tisíc jedinců této ryby, která po dosažení pohlavní dospělosti opět vyrazí z vod jižní Moravy na svou dlouhou cestu až do hlubin Sargasového moře.

▶ DOTACE Z OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZACHRÁNILA DLOUHOU STOKU

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové uzatelné náklady
2 985 536 Kč

Podpora ERDF
2 537 706 Kč

Dotace SFŽP ČR
149 277 Kč

Foto: Jozef Metzner/turistika.cz

Foto: Daniela Endrštová/turistika.cz

Historický vodní kanál Dlouhá stoka patří mezi západočeské unikáty. Připomíná někdejší důlní činnost ve zdejší kraji a dokládá stavitelské umění našich předků. Ještě v druhé polovině dvacátého století kanál chátral a hrozilo, že úplně zanikne. Díky podpoře z Operačního programu Životní prostředí byl před několika lety zachráněn.

Dlouhá stoka je významná technická památka, která protíná velkou část Slavkovského lesa. Její výstavba započala v roce 1531 a dokončena byla o pět let později. Hlavními důvody pro zhotovení tak rozsáhlého vodního díla, které nemělo v Evropě šestnáctého století obdobu, byla rozvíjející se důlní činnost, jež vyžadovala stále více vody pro pohon strojů a také více dřeva, jehož zásoby kolem dolů byly téměř vyčerpány. Bylo třeba dopravit vodu a dřevo ze vzdálených kynžvartských lesů do báňských provozů v okolí Horního Slavkova a Krásna, kde ležely ve své době jedny z nejbohatších ložisek cínových rud v Evropě. Cín ze Slavkovského lesa byl v první polovině šestnáctého století dodáván téměř na všechny hlavní evropské trhy. Tehdejší majitel dolů bohatý feudál na Bečově a Horním Slavkově Jan Pluh z Rabštejna zadal tento úkol důlnímu měřiči Rössmeislovi, který po měsících měření přišel s hotovými plány na vodní příkop nazvaný Flossgraben, Plavební příkop.

Promyšlený zásah

Flossgraben znamenal vysoce cílevědomý a promyšlený zásah do přirozeného vodního režimu. Vzhledem ke konfiguraci teré-

nu šlo především o dobré měřičské vedení prací a udržování minimálního spádu jako záruky, že vody budou úspěšně dovedeny do potřebné nadmořské výšky, a tím bude zajištěn smysl celého počínání. Značný rozsah práce spočíval kromě vlastního vyhloubení a vydláždění koryta rovněž ve vybudování poměrně mohutných neprostupných hrází a násypů na svazích. Celková délka vodního příkopu byla 24,2 kilometru.

Flossgraben byl s největší pravděpodobností vytyčen shodně s původní trasou staršího příkopu, který zde byl zřízen už koncem čtrnáctého století. Odbočoval z říčky Róty a současně přijímal i přebytek vod odtékající z výpusti tehdejšího Kynžvartského, dnes Kladského rybníka. Takřka po vrstevnici přiváděl vodu až k Teilhäselu, dnešní Dílce, kde se rozděloval. Stavidlo Dílce pod Krásenskou rozhlednou obsluhoval vrchní dozorce, který zde bydlel ve strážním domku a měl za úkol rozdělovat vodu směrem na Seifertsgrün a Krásno. Rozdělování vody a udržování a užívání stoky bylo dáno provozním řádem (první byl vydán již v roce 1535), který byl během věků měněn v závislosti na tom, čím vliv právo převládá.

Důmyslná stavba

Voda z příkopu byla vedena do několika báňských rybníků a posléze k hornickým a úpravárenským provozům. Rozvod vody byl regulován stavidlem instalovaným nad Krásnem. Ve druhé polovině šestnáctého století se soustava neustále zdokonalovala a kromě více než dvou desítek kilometrů kanálů bylo její součástí i sedm hektarů rybníků. Tato důmyslná soustava vodních děl s přibližným objemem 630 000 m³ vody měla 13 stavidel pro rozvody k dalším náhonům na trase a 35 mostů ze žulových kvádrů. Žili v ní raci a ryby. V dobách největšího rozkvětu hornictví napájela 52 rudných mlýnů, jejichž provozovatelé se zavázali Janu Pluhovi splácet 5 procenty vytěženého materiálu obrovské náklady na stavbu až do jejího úplného splacení.

„Je to výjimečné dílo. Především svou délkou přes 20 kilometrů a také spádem vodního kanálu, který umožňuje dopravit vodu ze vzdálené Kladské až k obci Krásno a do blízkosti Horního Slavkova,“ říká Jakub Chaloupka z loketské pobočky Národního památkového ústavu.

Šířka vodního příkopu byla průměrně kolem 2 metrů. Později byl po stranách – především kvůli dopravě lesního dřeva – obložen kmeny. Tvar koryta byl lichoběžníkový o šířce dna 1,2 až 3 metry. Průměrná hloubka dosahovala 1 metru. Úseky procházející Krásnem a Horním Slavkovem byly vyzděny. Tok vody byl poměrně rychlý a výškový rozdíl mezi jejím počátkem (810 m n. m.) a ústím do Slavkovského potoka v Horním Slavkově (587 m n. m.) představoval 223 metrů na celkovou délku 24,2 kilometru. Odborníci ovšem nejvíce obdivují úsek od Kladského rybníka k Dílcům, kde je na 21 kilometrů délky výškový rozdíl 75 metrů, což znamená 35 cm na 100 metrů. S plavením dřeva se však začalo až po roce 1547.

Dlouhá stoka tvoří významný krajinnotvorný prvek a slouží k zadržení vody v krajině. Je součástí hydrologické sítě odvodňující přírodovědně nejhodnotnější povodí CHKO Slavkovský les, což znamená jádrovou část oblasti zahrnutou z hlediska ekologických kvalit do I. zóny odstupňované ochrany přírody.

V tomto povodí leží pět přírodních rezervací, z toho čtyři v kategorii „národní“. Dlouhá stoka je uměle vytvořené vodohospodářské dílo a je jedinečnou technickou a významnou historickou památkou. Pro její zachování byla nutná obnova původního tvaru koryta, stabilizace a sanace nádrží a obnova původních objektů. Revitalizační úpravy na toku spočívaly především ve vyčištění zarůstajícího koryta a v pomístní opravě kamenného opevnění a odlehčovacích objektů na toku. Součástí projektu bylo také řešení křížení lesních cest s korytem. Koryto samotné je provedeno podle původních parametrů, byly použity materiály, které odpovídají kontextu historicky cenného vodního díla. Revitalizací toku se zvýšily biologické hodnoty vodoteče a došlo ke zlepšení životních podmínek živočichů. Uměle vytvořený vodní tok plní několik základních funkcí. Jednak slouží jako zdroj vody, jednak zajišťuje nadlepšování vodních stavů ve vodních tocích, respektive v povodích.

Pravidelná údržba

Od svého vzniku do současnosti byla stoka podle potřeby několikrát upravována. Stala se vlastně dopravní tepnou kraje, jímž protékala. Někomu přinášela užitek, jiného omezovala. První větší rekonstrukce se uskutečnila v letech 1601–1608. Později, spolu s omezením těžby cínu, upadal i význam Dlouhé stoky. Nadlouho poslední úpravy, které se daly posoudit jako prospěšné, byly provedeny v roce 1907. Příkop byl rekonstruován a byly postaveny betonové můstky namísto zřícených kamenných. „Funčování kanálu nebylo úplnou samozřejmostí. Probíhala tu pravidelná údržba i několik rozsáhlejších rekonstrukcí. Poté už docházelo spíše k chátrání, zkrátka chyběla pravidelná údržba,“ říká Jakub Chaloupka.

Období meziválečné, ale hlavně poválečné bylo pro Dlouhou stoku téměř likvidační. Koryto bylo nejprve zúženo částečným zásypem, a když se v oblasti začalo těžit v Jáchymovských dolech, došlo k narušení a částečnému zničení vodních děl, především některých částí kanálů, odvodňovacích štol a báňských rybníků. Kvůli těžbě cíno-wolframových rud Rudnými doly Příbram bylo provedeno přeložení dílčího úseku Flossgraben do nové trasy betonového koryta. Na devastaci díla se podílely také státní statky, které koryto využívaly k napájení dobytka a na některých místech ho dokonce zaoraly.

Kuriozitou je, že když armáda v roce 1954 opouštěla vojenský výcvikový prostor Prameny, byla v účetních knihách uváděna zůstatková cena tohoto vodního díla ve výši 0,9 Kčs. Ve druhé polovině dvacátého století ho poškodila třeba stavba silnice u Nové Vsi. Další ranou pro toto unikátní dílo bylo období divoké privatizace na začátku devadesátých let a nekontrolované stavby malých vodních elektráren. Stoka zarůstala

náletovými dřevinami a travinami, břehy narušovaly kořeny velkých stromů.

V září 2003 ale Ministerstvo kultury zapsalo Dlouhou stoku na seznam kulturních památek. Díky úsilí občanů, rodáků a Nadace Georgia Agricoli, region Slavkovský les, a jimi iniciované první etapě rekonstrukce Dlouhé stoky a díky Operačního programu Životní prostředí, ze kterého byla financována etapa druhá, je dnes celá trasa funkční a průtočná a podél některých částí je obnovena původní technická komunikace, která dříve sloužila údržbě. Po provedených opravách získala stoka charakter, který měla v době, kdy se přestalo s její pravidelnou údržbou, což bylo těsně před druhou světovou válkou.

Druhá etapa

Popudem k realizaci druhé etapy rekonstrukce – jednalo se o úsek necelých 17 říčních kilometrů – byla snaha státního podniku Povodí Ohře řešit správu vodního toku Dlouhá stoka s péčí řádného hospodáře a udržovat stavby na něm ve funkčním a bezpečném stavu. „Rozsahem projekt přesahoval finanční možnosti podniku a jeho finanční nenávratnost směřovala k nutnosti využití dotačních prostředků,“ říká Jan Svejkský, tiskový mluvčí státního podniku Povodí Ohře.

Nápad na obnovu vodního díla se v úvahách odborníků rodil postupně při jednáních mezi Povodím Ohře a Správou NP Slavkovský les. „V rámci obnovy stavu historického díla jsme

připravovali množství studií a posuzovali řadu investičních záměrů. První úvahy směřovaly k využití dotačních prostředků v rámci programu revitalizace říčních systémů v roce 1994, ale výše finančních prostředků potřebná pro revitalizaci byla mimo možnosti tohoto programu. Proto bylo rozhodnuto využít dotace z OPŽP,“ vzpomíná Jan Svejkský.

Na přípravě projektu se podíleli specialisté a odborníci na vodohospodářskou problematiku, biologové a dendrologové z oblasti ochrany památek i Správy národního parku, vlastní projektovou dokumentaci pak zpracovávala externí pražská firma.

Zkušební žadatelé

„Proces žádání o finanční dotaci z OPŽP pro nás není z hlediska administrace nijak náročný, neboť jsme měli a máme zkušenost s administrací nejen s tímto programem, ale i s dalšími operačními, národními i mezinárodními programy,“ hodnotí proces žádání o dotaci Jan Svejkský. Standardní soupis dokladů v době předložení žádosti v roce 2011 se skládal z projektové dokumentace, ekonomických podkladů žadatele, správních povolení, výpisů a dalších náležitostí. Příprava a realizace díla se děla podle Jana Svejkského ve standardních režimech, plně respektujících podmínky a pravidla dotačního titulu. Spolupráci se Státním fondem životního prostředí ČR i s ostatními subjekty, které se na projektu podílely, hodnotí pozitivně.

Cestou Dlouhé stoky

Výprava podél Dlouhé stoky je v současné době vzhledem k mírnému spádu vodního díla především výjimečnou procházkou čistotou přírodou s nádhernými výhledy do okolní kopcovité krajiny. Turistický výšlap proto není ani fyzicky náročný.

„Fascinující na Dlouhé stoce je, že jde o vodní dílo staré přes 400 let. Kdyby se jim tedy podařilo na 100 metrech vytvořit spád od 30 do 80 centimetrů, což je opravdu obdivuhodné, když si vezmeme, že nedisponovali žádnými speciálními zařízeními. I vůbec to, že se celé dílo zachovalo,“ připomíná Jakub Chaloupka s tím, že plavební kanál dodnes odborníky překvapuje svou dokonalostí. „Toto dílo je úžasné. V současné době ho zachováváme jako technickou památku, ale je samozřejmě možné, že někdy v budoucnu se k těmto dílům budeme vracet a znovu je používat. Je to zkrátka voda, která tady teče a nejspíš i pořád poteče dolů, a toho se, myslím, bude znovu využívat,“ dodává.

Od roku 2014 je kanál národní kulturní památkou zapsanou pod názvem Dlouhá stoka s rybníky Kladským a Novým. ●

Stavidlo Dílce pod Krásenskou rozhlednou obsluhoval vrchní dozorce, který zde bydlel ve strážním domku a měl za úkol rozdělovat vodu směrem na Seifertsgrün a Krásno.

TŘINÁCT AKTUÁLNĚ VYHLÁŠENÝCH VÝZEV OPŽP PODPOŘÍ PESTROU ŠKÁLU PROJEKTŮ

Žadatelé mohou předkládat projekty zaměřené na ochranu přírody a péči o přírodu a krajinu, zlepšování kvality ovzduší nebo energetické úspory, ale i na další typy projektů. Priorita přináší stručný přehled otevřených výzev. Jejich kompletní znění včetně všech podporovaných aktivit naleznete na stránkách programu www.opzp.cz.

9. výzva: Významně chráněná území

Podání žádosti od: 14. 8. 2015
Podání žádosti do: 31. 12. 2016
Alokace: 750 000 000 Kč

Výzva je určena Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR, Správě jeskyní ČR a správám národních parků. Podpořeny budou projekty na implementaci území Natura 2000, plánování a zajišťování péče o národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a lokality soustavy území Natura 2000 včetně zlepšení stavu návštěvnické infrastruktury.

13. výzva: Revitalizace vodních toků a niv

Podání žádosti od: 14. 8. 2015
Podání žádosti do: 31. 12. 2016
Alokace: 1 250 000 000 Kč

Výzva je zaměřena na posilování přírodních funkcí krajiny. Podmínkou je, aby podpořené projekty zvýšily ekologickou stabilitu krajiny a obnovily přirozený vodní režim v ní. Dotaci mají šanci získat projekty, které vytvoří nebo obnoví přírodě blízká koryta vodních toků, a to včetně navazujících říčních ramen. Základní podmínkou je, že projekty musí vyplývat z plánů povodí. Podávat žádosti o podporu v prvním kole lze do konce letošního roku, konečnou žádost v rámci druhého kola až do konce roku 2017. Oprávněnými žadateli jsou v rámci této výzvy kraje, obce a města, svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky a organizace, příspěvkové organizace, veřejnoprávní instituce, vysoké školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace, církve a náboženské společnosti a jejich svazy, obchodní společnosti a družstva, podnikatelské subjekty a osoby by samostatně výdělečně činné.

14. výzva: Podpora rybích přechodů

Podání žádosti od: 14. 8. 2015
Podání žádosti do: 31. 12. 2016
Alokace: 500 000 000 Kč

Cílem 14. výzvy je zprůchodnění migračních překážek na vodních tocích. Mezi podporovaná opatření patří zejména výstavba nových rybích přechodů, odstranění migračních překážek na vodních tocích nebo obnova konektivity vodního toku s nivními biotopy. Projekty musí vyplývat z Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR. Oprávněnými žadateli jsou v rámci této výzvy kraje, obce a města, svazky obcí, organizační složky státu, státní podniky a organizace, příspěvkové organizace, veřejnoprávní instituce, vysoké školy a školská zařízení, nestátní neziskové organizace, církve a náboženské společnosti a jejich svazy, obchodní společnosti a družstva, podnikatelské subjekty a podnikající fyzické osoby.

17. výzva: Kvalita ovzduší

Podání žádosti od: 15. 10. 2015
Podání žádosti do: 14. 10. 2016
Alokace: 200 000 000 Kč

Výzva nabízí podporu projektům na zlepšení systému sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů. Oprávněnými žadateli jsou kraje, obce a města, svazky obcí, městské části hl. m. Prahy, organizační složky státu, státní podniky, příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce, vysoké školy a školská zařízení a nestátní neziskové organizace. Podpořeny budou například projekty na výstavbu a obnovu systémů sledování kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů v celorepublikovém či regionálním měřítku nebo projekty realizace infrastruktury pro identifikaci zdrojů znečišťování, správu a zpracování dat a pro vývoj a zdokonalování nástrojů pro modelování atmosféry aj.

18. výzva: Environmentální rizika

Podání žádosti od: 15. 10. 2015
Podání žádosti do: 14. 10. 2016
Alokace: 60 000 000 Kč

Na projekty rozvoje technologií a postupů přispívajících ke zvýšení bezpečnosti při nakládání s chemickými látkami je zaměřena 18. výzva. Podpořeny budou projekty vytvoření expertních center RE-ACH a center prevence rizik, prevence závažných chemických havárií, ale i projekty, jež umožní náhradu nebo rekonstrukci stacionárních jednotek, v nichž jsou vyráběny, zpracovávány, skladovány nebo přepravovány chemické látky. Dotaci mohou získat i projekty na vytvoření informačních systémů, znalostních portálů a nástrojů pro tvorbu a aplikaci metodik a postupů v managementu chemických látek a prevenci závažných chemických havárií. Detailní soupis oprávněných žadatelů (příjemců podpory) je uveden v platné verzi Pravidel pro žadatele a příjemce podpory. Výzva je určena pouze pro veřejnoprávní subjekty definované přílohou č. 6 v Pravidlech pro žadatele a příjemce podpory.

20. výzva: Energetické úspory

Podání žádosti od: 15. 10. 2015
Podání žádosti do: 14. 10. 2016
Alokace: 200 000 000 Kč

Cílem výzvy je urychlit zavedení povinnosti výstavby budov s téměř nulovou spotřebou energie. Budovy veřejného sektoru mají jít v této oblasti příkladem. Dotaci je možné získat na vícenásledky na dosažení pasivního energetického standardu v případě výstavby nových budov. V rámci specifického cíle nebude poskytována podpora na výstavbu bytových a rodinných domů. Oprávněnými příjemci podpory jsou kraje, obce a města, svazky obcí, organizační složky státu, příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, veřejnoprávní instituce a vysoké školy a školská zařízení.

31. výzva: Péče o lokality soustavy Natura 2000

Podání žádosti od: 30. 5. 2016
Podání žádosti do: 31. 12. 2017
Alokace: 250 000 000 Kč

Tato výzva nabízí krajům 250 milionů korun na dokončení implementace, plánování péče a zajištění péče o lokality soustavy Natura 2000. O podporu na projekty zaměřené na evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) mohou kraje žádat od 30. května 2016 až do konce roku 2017. Kraje mohou získat peníze nejen na monitoring a mapování, ale především na zajištění potřebné péče o místa, která jsou z celoevropského pohledu zajímavá, a jsou proto součástí soustavy Natura 2000. Z evropských zdrojů tak mohou například zajišťovat, aby louky nezarůstaly náletem, pečovat o mokřady a vodní prvky nebo likvidovat invazní druhy.

Výzva je omezena na jediné způsobilé žadatele: na kraje jako příslušné orgány ochrany přírody pro lokality soustavy Natura 2000. Maximální výše podpory, kterou mohou získat, je stanovena na 100 procent.

32. výzva: Přirozené funkce krajiny

Podání žádosti od: 15. 8. 2016
Podání žádosti do: 17. 10. 2016
Alokace: 367 000 000 Kč

Žadatelé mohou získat dotace na zprůchodnění migračních bariér pro živočichy a opatření k omezování úmrtnosti živočichů spojené s rozvojem technické infrastruktury, vytváření, regeneraci či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur například prostřednictvím zakládání biocenter a biokoridorů či skupinové výsadby dřevin. Dotaci v rámci 32. výzvy lze ale čerpat i na revitalizace a podporu samovolné renaturace vodních toků a niv a obnovu ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů nebo na zlepšování druhové, věkové a prostorové struktury lesů. Další podporovanou aktivitou jsou realizace přírodě blízkých opatření vyplývajících z komplexních studií cílených na zpomalení povrchového odtoku vody, protierozní ochranu a adaptaci na změnu klimatu, což značí dotace na opatření zamezujících vodní a větrné erozi.

33. výzva: Kvalita prostředí v sídlech

Podání žádosti od: 15. 8. 2016
Podání žádosti do: 17. 10. 2016
Alokace: 345 500 000 Kč

Podporu získají projekty revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně. Dotaci je možné získat na zakládání a obnovu funkčně propojených ploch a prvků sídelní zeleně včetně vodních prvků a ploch. Cílem je zakládání a obnova parků, zahrad, sadů, uličních stromořadí, alejí, lesoparků, remízů, průlehlů a zlepšení jejich funkčního stavu liniiovými, skupinovými i solitérními výsadbami stromů doprovázenými založením nebo obnovou zatravněných ploch nebo ošetřením stromů či výsadbami keřů a realizace funkčních propojení přírodních ploch a prvků. Jako součást realizace je podporována i obnova a zakládání doprovodných vodních prvků a ploch přírodě blízkého charakteru, třeba vodních a mokřadních biotopů, tůň/jezírek, mokřadů, průlehlů, jiných terénních sníženin či drobných retenčních nádrží na srážkovou vodu.

37. výzva: Protipovodňové varovné systémy a povodňové plány

Podání žádosti od: 1. 7. 2016
Podání žádosti do: 31. 8. 2016
Alokace: 150 000 000 Kč

Tato výzva je zaměřena na projekty budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na celostátní úrovni a digitální povodňové plány. Žádosti o podporu mohou zájemci podávat od 1. července do konce letošního srpna. Žadatelům o podporu nabízí maximální dotaci ve výši 150 milionů korun. Výzva je průběžná, nesoutěžní.

Oprávněnými žadateli jsou příspěvkové organizace. Výzva je zaměřena na specifický cíl 1.4, konkrétně na aktivitu 1.4.2 – budování, rozšíření a zkvalitnění varovných, hlásných, předpovědních a výstražných systémů na celostátní úrovni, digitální povodňové plány. Minimální výše způsobilých realizačních výdajů byla stanovena na 200 tisíc korun bez DPH. Státní fond životního prostředí ČR upozorňuje žadatele, že součástí žádosti musí být souhlas vlastníků objektů, na které budou protipovodňové hlásné systémy instalovány. Výzva je určena veřejným subjektům s celostátní působností.

Podpořeny budou projekty budování a modernizace systému předpovědní povodňové služby včetně budování a modernizace měřicích stanic a projekty budování a rozšíření varovných a výstražných systémů v rámci hlásné povodňové služby na státní úrovni, tvorba digitálních povodňových plánů včetně naplňování sdílených databází Povodňového informačního systému.

39. výzva Energetické úspory veřejných budov

Podání žádosti od: 1. 9. 2016
Podání žádosti do: 20. 12. 2016
Alokace: 3 000 000 000 korun

Cílem výzvy je snížit konečnou spotřebu energie a spotřebu neobnovitelné primární energie prostřednictvím využití lokálních obnovitelných zdrojů ve veřejných budovách. Mezi typy podporovaných aktivit patří celkové nebo dílčí energeticky úsporné renovace veřejných budov a samostatná opatření výměny zdroje tepla s výkonem nižším než 5 MW využívajícího fosilní paliva nebo elektrickou energii pro vytápění nebo přípravu teplé vody za účinné zdroje využívající biomasu, tepelná čerpadla, kondenzační kotle na zemní plyn nebo zařízení pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla využívající obnovitelné zdroje, instalace solárně-termických kolektorů a instalace systému nuceného větrání s rekuperací odpadního tepla.

V rámci specifického cíle nemohou být podporována opatření realizovaná v bytových a rodinných domech. Podpora bude poskytována zejména na opatření s delší ekonomickou návratností, tj. především zateplení objektů. Pouhé zateplení objektu však není pro optimální snížení spotřeby energie dostatečné, klíčová je rovněž následná péče o správné vytápění objektů a renovace souvisejících technologických zařízení, zejména zdrojů tepla a regulačních systémů.

Žadatelé o dotaci mohou rovněž využít souběžnou výzvu z Národního programu Životní prostředí (NPŽP), která nabízí zvýhodněné úvěry na kofinancování projektů podpořených 39. výzvou OPŽP. Příjemci dotací z OPŽP mohou díky ní pokrýt až 100 procent celkových způsobilých výdajů na jimi realizovaný projekt.

40. výzva Prevence vzniku odpadů

Podání žádosti od: 1. 9. 2016
Podání žádosti do: 30. 11. 2016
Alokace: 100 000 000 korun

40. výzva OPŽP umožňuje získat dotaci na projekty zaměřené na předcházení vzniku biologicky rozložitelných odpadů prostřednictvím domácích kompostérů pro občany. Z dotace si bude možné pořídit například štěpkovač přiměřeného výkonu, který bude používán v souvislosti s předmětem projektu. K dalším podporovaným aktivitám patří projekty zaměřené na předcházení vzniku textilního a oděvního odpadu prostřednictvím rozšíření/vybudování sběrné sítě kontejnerů. V rámci projektu bude možné podpořit přiměřený svozový prostředek. Dotaci v rámci této výzvy mohou ovšem získat i projekty zaměřené na rozvoj či modernizaci softwaru pro neinvestiční projekty v rámci předcházení vzniku komunálních odpadů a projekty soustředící se na budování takzvaných center opětovného použití odpadů nebo systémů opětovného použití odpadů včetně jejich kombinace či propojení, které budou napojeny na konkrétní obce.

41. výzva Následné využití odpadů

Podání žádosti od: 1. 9. 2016
Podání žádosti do: 30. 11. 2016
Alokace: 1 850 000 000 korun

Dotaci získají projekty zaměřené na výstavbu a modernizaci zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadu. Nezanedbatelná částka půjde ale i na výstavbu a modernizaci zařízení pro materiálové a energetické využití odpadů. K dalším podporovaným aktivitám patří v této výzvě výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů za předpokladu, že nebudou skládány. Oprávněnými žadateli jsou kraje, města a obce, města a pověřené obce, původci odpadu a podnikatelské subjekty. Maximální možná výše dotace činí 85 procent způsobilých nákladů na projekt. U některých typových projektů, u kterých činí výše dotace 25 nebo 30 procent způsobilých výdajů, bude možné kromě dotace využít i zvýhodněnou půjčku od Státního fondu životního prostředí ČR. Příkladem mohou být třídící linky nebo zařízení pro separaci a svoz odpadů.

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Osmá výzva nabízí 300 milionů na zdroje pitné vody v obcích

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo výzvu z Národního programu Životní prostředí cílící na průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody. **V praxi to znamená dotace na nové i průzkumné vrtty řešící zdroje pitné vody v obcích, včetně jejich napojení na vodovodní řady.**

Foto: archiv SFŽP ČR

Právě tyto obce a města mohou získat na projekty zcela nových anebo zvýšení kapacit nedostatečných veřejných zdrojů pitné vody až osmdesátiprocentní dotaci. Minimální výše dotace na jeden projekt činí 100 tisíc korun, maximální výše je 3 miliony korun,“ upřesnil ministr Richard Brabec.

Oprávněnými žadateli jsou obce, dobrovolné svazky obcí, obchodní společnosti ovládané z více než 50 procent obcemi a městy nebo jinými veřejnoprávními subjekty a příspěvkové organizace územních samosprávných celků. U příspěvkových organizací územně samosprávných celků a obchodních společností je stanoveno, že musejí být vlastníky vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu.

Do 30. června 2017

„Žádosti o dotace je možné podat od letošního 11. července do 30. června příštího roku. Času ale není nazbyt, protože příjem žádostí bude ukončen v momentě vyčerpání alokace. Žádosti o dotace budou posuzovány a schvalovány průběžně, nikoliv – jak bývá obvyklé – až po skončení výzvy. Umožníme tak prakticky okamžitou podporu realizace opatření tam, kde je problém s nedostatkem vody již nyní,“ dodal ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Až osmdesátiprocentní dotaci z celkových způsobilých výdajů získají žadatelé, na jejichž území neexistuje veřejný zdroj pitné vody nebo jejichž kapacita stávajícího zdroje či zdrojů pitné vody je prokazatelně nedostatečná, případně voda z nich i přes technologickou úpravu nesplňuje požadavky na pitnou vodu dle vyhlášky č. 252/2004 Sb. Žadatelé, v jejichž případě kapacita stávajícího zdroje pitné vody dostačuje, ale hrozí prokazatelné riziko, že v následujících pěti letech nebude jejich stávající zdroj kapacitně vyhovovat, získají až sedmdesátiprocentní dotaci z celkových způsobilých výdajů.

„Až šedesátiprocentní podporu z celkových způsobilých výdajů mohou získat žadatelé s projekty zaměřenými na průzkum a vyhledání záložního zdroje pitné vody v obci, tedy s projekty průzkumných vrtů,“ dodal Valdman. ●

5. výzva NPŽP Ekologická likvidace autovraků

Příjem žádostí od: 2. 1. 2017
Alokace: 60 000 000 Kč

Pátá výzva Národního programu Životní prostředí nabízí 60 milionů korun na ekologické zpracování autovraků. Žádosti o podporu mohou v rámci Národního programu Životní prostředí podávat právnické a fyzické osoby, které mají oprávnění podnikat v oboru nakládání s nebezpečnými odpady a mají souhlas k provozování autovrakoviště. Žadatelé mohou počítat s tím, že peníze získají i za každý letos ekologicky zpracovaný autovrak, pokud jej zlikvidují dle podmínek aktuálně ohlášené výzvy. Žádosti o dotaci za rok 2016 začne Státní fond životního prostředí ČR přijímat od 2. ledna roku 2017. MŽP proto upozorňuje žadatele, aby si již nyní schraňovali dokumenty potřebné pro podání žádosti.

6. výzva NPŽP Sanace akutních ekologických havárií

Příjem projektových námětů do: 16. 12. 2016 (nebo vyčerpání alokace)
Alokace: 100 000 000 Kč

Šestá výzva Národního programu Životní prostředí, která je určena krajům, obcím s rozšířenou působností i obcím na sanaci rizikových starých ekologických zátěží s neznámým původcem, je dvoukolová. V prvním kole žadatelé předloží vyplněné projektové náměty včetně požadovaných příloh. To udělají do vyčerpání alokace nebo nejpozději do 16. prosince letošního roku. Úspěšní předkladatelé budou následně Státním fondem životního prostředí ČR písemně vyzváni k předložení žádosti o podporu. Státní fond nabízí dofinancování celkových nákladů na sanaci i bezúročné půjčky. Podpořeny budou výhradně ta sanační opatření, která minimalizují rozsah nebo odvrátí akutně hrozící riziko vzniku ekologické havárie.

PŘEHLED VÝZEV OPERAČNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ NA ROK 2016

Identifikace oblasti podpory			Zacílení výzvy			Základní plánované údaje o výzvě			
Prioritní osa	Specifický cíl	Číslo výzvy	Podporované aktivity	Příjemci	Cílové skupiny	Druh výzvy	Předpokládané datum zahájení příjmu žádostí	Předpokládané datum ukončení příjmu žádostí	Alokace plánované výzvy – podpora EU
1	1.1 Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod	42	aktivita 1.1.1 a 1.1.2	bez omezení, dle PD; pokud žadatelem není obec / město / dobrovolný svazek obcí / městská část, musí být žadatel zároveň vlastníkem vodovodů nebo kanalizací pro veřejnou potřebu ve smyslu zák. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích	veřejný sektor – vlastníci vodovodů nebo kanalizací pro veřejnou potřebu ve smyslu zák. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích	kolová (soutěžní)	17. 10. 2016	19. 1. 2017	3 600 000 000
		38	aktivita 1.1.3 (pouze opatření na ČOV a zachytňné zdrže na kanalizaci pro veřejnou potřebu)			kolová (soutěžní)	17. 10. 2016	19. 1. 2017	250 000 000
	1.2 Zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství	43	bez omezení, dle PD			kolová (soutěžní)	17. 10. 2016	19. 1. 2017	1 200 000 000
	1.3 Zajistit povodňovou ochranu intravilánu	45	bez omezení, dle PD	bez omezení dle PD		kolová (soutěžní)	1. 11. 2016	5. 1. 2017	1 100 000 000
		37	aktivita 1.4.2	ČHMÚ – dle PD		průběžná (nesoutěžní)	1. 7. 2016	31. 8. 2016	150 000 000
	1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření	46	omezení na aktivitu 1.4.1 – zpracování podkladů pro stanovení záplavových území a map povodňového ohrožení	podniky Povodí		průběžná (nesoutěžní)	1. 11. 2016	5. 1. 2017	150 000 000
		47	aktivita 1.4.3	bez omezení dle PD		kolová (soutěžní)	1. 11. 2016	5. 1. 2017	150 000 000
2	2.3 Zlepšit systém sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů	17	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	veřejný sektor	průběžná (nesoutěžní)	15. 10. 2015	14. 10. 2016	200 000 000
3	3.1 Prevence vzniku odpadů	40	aktivity 3.1.1	bez omezení, dle PD	kraje, města, obce, původci odpadu, podnikatelské subjekty	kolová (soutěžní)	1. 9. 2016	30. 11. 2016	100 000 000
	3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů	41	aktivity 3.2.1, 3.2.2 (mimo projekty kompostáren), 3.2.3 (pouze bioplynové stanice) a 3.2.4	bez omezení, dle PD	kraje, města, obce, původci odpadu, podnikatelské subjekty	kolová (soutěžní)	1. 9. 2016	30. 11. 2016	1 850 000 000
	3.4 Dokončit inventarizaci a odstranit ekologické zátěže	44	aktivity 3.4.2 a 3.4.3	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	kolová (soutěžní)	1. 10. 2016	31. 12. 2016	500 000 000
	3.5 Snížit environmentální rizika a rozvíjet systémy jejich řízení	18	bez omezení, dle PD	veřejnoprávní subjekty	subjekty angažující se v oblasti omezování environmentálních rizik	průběžná (nesoutěžní)	15. 10. 2015	14. 10. 2016	60 000 000
		9	bez omezení, dle PD	AOPK ČR, NP, správy jeskyní	orgány ochrany přírody pro chráněná území národního významu a území soustavy NATURA 2000	průběžná (nesoutěžní)	14. 8. 2015	31. 12. 2016	750 000 000
4	4.1 Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území	31	bez omezení, dle PD	kraje	orgány ochrany přírody pro chráněná území národního významu a území soustavy NATURA 2000, vlastníci a nájemci pozemků	průběžná (nesoutěžní)	30. 5. 2016	31. 12. 2017	250 000 000
		48	dle PD, výjma opatření na impementaci soustavy Natura 2000 a plánování péče o území národního významu	dle PD výjma krajů, AOPK ČR, NP, správy jeskyní	orgány ochrany přírody pro chráněná území národního významu a území soustavy NATURA 2000, vlastníci a nájemci pozemků	kolová (soutěžní)	30. 9. 2016	30. 11. 2016	90 000 000
		49	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	vlastníci a nájemci pozemků, orgány státní správy a organizace podílející se na ochraně přírody a krajiny	kolová (soutěžní)	30. 9. 2016	30. 11. 2016	102 000 000
	4.2 Posílit biodiverzitu	14	aktivita 4.3.1	bez omezení, dle PD	vlastníci a správci pozemků, správci povodí a správci vodních toků	průběžná (nesoutěžní)	14. 8. 2015	31. 12. 2016	500 000 000
		13	aktivita 4.3.3	bez omezení, dle PD	vlastníci a správci pozemků, správci povodí a správci vodních toků	průběžná (nesoutěžní)	14. 8. 2015	31. 12. 2017	1 250 000 000
		32	dle PD, výjma opatření zpracování plánů ÚSES	bez omezení, dle PD	vlastníci a správci pozemků, organizace podílející se na ochraně přírody a krajiny, správci povodí a správci vodních toků	kolová (soutěžní)	15. 8. 2016	17. 10. 2016	367 000 000
	4.3 Posílit přirozené funkce krajiny								
	4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech	33	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	orgány veřejné správy, vlastníci a správci pozemků	kolová (soutěžní)	15. 8. 2016	17. 10. 2016	345 500 000
5	5.1 Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie	39	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	vlastníci veřejných budov	kolová (soutěžní)	1. 9. 2016	20. 12. 2016	3 000 000 000
	5.2 Dosáhnout vysokého energetického standardu nových veřejných budov	20	bez omezení, dle PD	bez omezení, dle PD	stavebníci	průběžná (nesoutěžní)	15. 10. 2015	14. 10. 2016	200 000 000

PD = programový dokument OPŽP

Pro zájemce o dotace z Operačního programu Životní prostředí je na Call centru SFŽP ČR zřízena bezplatná Zelená linka 800 260 500.

Profesionálně vyškolení pracovníci radí žadatelům při řešení možných nejasností ohledně zpracování a podávání žádostí. Na níže uvedené otázky odpovídala vedoucí oddělení Call centra Jana Tlustá.

ČISTOTA
VODY

KVALITA
OVZDUŠÍ

ZPRACOVÁNÍ
ODPADU

OCHRANA
PŘÍRODY

ENERGETICKÉ
ÚSPORY

Prioritní osa 3

Obracím se na vás s dotazem týkajícím se dovybavení sběrného dvora. Je možné do něj v rámci dotace pořídit kromě kontejnerů apod. také malé zametací vozidlo?

Pořízení zametacího vozidla není v rámci dotací OPŽP podporované vybavení sběrného dvora. Dotace na vybavení sběrných dvorů jsou mířeny jen na nezbytnou techniku pro manipulaci a nakládání s odpady jako takovými. Konkrétní technika bude vycházet z nastaveného provozu, předpokládané kapacity a úkolů daného SD.

V rámci výzvy na odpady, která bude vyhlášena ve třetím kvartále tohoto roku, bych se chtěla zeptat, zda budou uznatelné níže uvedené položky. Jedná se o techniku a vybavení pro stávající sběrný dvůr (dovybavení sběrného dvora). Přehled plánovaného zařízení: vyklapěč kontejnerů 1100l s rámem, programové vybavení, plastový kontejner s plochým víkem 1100l, samovýklopný kontejner, velkoobjemový kontejner nízký, otevřený, ma-

loobjemový kontejner 5 m³ otevřený, nájezd ke kontejnerům, krycí plachta ke kontejnerům. A bude zde dotace 85 procent?

V rámci dotací OPŽP a specifického cíle 3.2 patří mezi podporované aktivity také výstavba nových a dovybavení stávajících sběrných dvorů. Vámi popsané vybavení, pokud bude v projektu jeho využití zdokumentováno/zdůvodněno, by mohlo být zařazeno mezi způsobilé výdaje projektu. Základ pro vybavení sběrného dvora je dotace do 85 procent, při případném pořízení svozové techniky je pak žádost rozdělena na dvě části / dva projekty a daná svozová technika pak může být podpořena nejvýše 25procentní dotací a zvýhodněnou půjčkou (viz IFN). Doplním, že o přijatelnosti projektu a způsobilosti výdajů vždy definitivně rozhodnou až odborníci, kteří po podání žádosti o dotaci v OPŽP budou tuto žádost hodnotit na základě kompletních podkladů a souhrnných informací. Přijatelnost bude zkoumána nejenom s ohledem na subjekt žadatele/příjemce dotace, ale také s ohledem na plnění dalších podmínek a požadavků dle konkrétního specifického cíle a aktivity, již bude projekt řešit. Podrobné podmínky programu viz text Pravidel

pro žadatele (tzv. PrŽaP), pro SC 3.2 jsou informace k dispozici v kapitole B.6.3.2. Upřesnění konkrétní nabídky a jejích podmínek je pak vždy stanoveno přímo v textu výzvy k podávání žádostí. Nejbližší bude výzva číslo 41, jejíž podmínky byly zveřejněny v srpnu.

Předpokládá se výhledově v letošním roce nebo v následujících letech vyhlášení dotačního titulu na vybudování komunitní kompostárny včetně strojního vybavení (traktor, překopávač apod.)?

V rámci OPŽP 2014–2020 se již s tímto typem kompostáren (komunitní kompostárny) nepočítá. Aktuální nabídka se na ně nevztahuje a ani do budoucna v tomto ohledu nepředpokládáme změnu. Dotace na kompostárny budou tedy řešeny jen v případech kompostáren, které splní kromě jiných následující kritéria přijatelnosti:

- budou hodnoceny pouze projekty, které budou při zpracování BRO aplikovat výsledný kompost na ZPF dle požadavků zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech;
- budou hodnoceny pouze projekty, které budou zpracovávat minimálně 50 procent BRKO z celkové kapacity zařízení v tunách dle předložené žádosti o dotaci.

Více viz text Pravidel pro žadatele (tzv. PrŽaP), tento dokument je k dispozici na adrese www.opzp.cz/obecne-pokyny/dokumenty. Upřesnění konkrétní nabídky je pak definováno vždy přímo v textu související výzvy. K tématu doplňujeme, že letošní výzva pro SC 3.2 (41. výzva) nebude vůbec zaměřena na kompostárny. Projekty kompostáren řešených dle výše popsaných požadavků tak zřejmě přijdou na řadu v roce 2017, kdy je opět na podzim plánována výzva.

Prioritní osa 4

Lze z aktivity 4.3.2 specifického cíle 4.3 – posílit přirozené funkce krajiny – podpořit vybudování bezpečnostních přelivů nebo zkapacitnění stávajících bezpečnostních přelivů, rekonstrukci spodních výpustí, vyrovnání a zlepšení

Foto: archiv SFŽP ČR

stability hráze, odbahnění soustavy rybníků a vybudování cesty pod hrází rybníka?

Pokud dojde realizací opatření k naplnění cíle podpory, tedy k posílení přirozených funkcí krajiny, zejména posílení ekologicko-stabilizačních funkcí (např. obnova dostatečně vyvinutého litorálního pásma, vhodné prostředí pro výskyt vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů vázaných na vodní prostředí atp.) a podpoře biodiverzity, lze v rámci obnovy malé vodní nádrže nebo jejich soustavy podpořit opravu vypouštěcích objektů (vybudování nebo zkapacitnění bezpečnostních přelivů, rekonstrukci spodních výpustí), vyrovnání a zlepšení stability hráze i odbahnění. Výše podpory pro obnovu malých vodních nádrží je 50 procent. Vybudování cesty pod hrází rybníka není možné podpořit. Jedním z kritérií přijatelnosti projektu je, že náklady akce nepřesahují 150 procent nákladů obvyklých

opatření MŽP, vyšší náklady musí být případně odůvodněny zvýšeným zájmem ochrany přírody a krajiny. Konkrétní záměr doporučujeme zejména z hlediska naplnění cíle podpory a způsobů výdajů konzultovat na územně příslušném regionálním pracovišti AOPK ČR. Kontakty na jednotlivá regionální pracoviště naleznete na adrese www.dotace.nature.cz.

Lze podpořit výstavbu rybníka na pozemcích nepodnikajících fyzických osob?

Výstavbu nové nebo obnovy stávající malé vodní nádrže (rybníka) lze podpořit pouze na pozemcích způsobilých žadatelů. Výjimku tvoří veřejnoprávní subjekty (např. obce) a nevládní neziskové organizace působící v oboru minimálně tři roky, které mohou žádat i na pozemcích nezpůsobilých žadatelů, tedy i na pozemcích nepodnikajících fyzických osob.

Obecné dotazy

Jaké podklady jsou třeba dodat k žádosti o dotaci z Operačního programu Životní prostředí? Projekt zpracovávám poprvé.

Kompletní výčet vyžadovaných dokumentů vyžadovaných při podání žádosti v jednotlivých prioritních osách (PO) naleznete v příloze č. 1 nyní platné, sedmé verze dokumentu Pravidla pro žadatele a příjemce podpory v OPŽP 2014–2020. Tento dokument najdete na adrese www.opzp.cz/obecne-pokyny/dokumenty. Kromě přehledu podkladů nezbytných k podání žádosti zde najdete také všechny zásadní informace k jednotlivým PO, specifickým cílům a podporovaným aktivitám, oprávněným příjemcům, způsobilosti výdajů atd. Pro možnost získat dotaci v kterékoliv podporované aktivitě je pak nezbytné plně vyhovět pravidlům programu a splnit kritéria přijatelnosti pro řešený projekt. Upřesnění konkrétní nabídky a jejích podmínek je pak vždy stanoveno přímo v textu výzvy k podávání žádostí.

Chtěl bych vás poprosit, zda mi můžete předat seznam účelových znaků pro OPŽP 2014+ podle jednotlivých prioritních os. V minulém období byl tento seznam zveřejněn na webových stránkách SFŽP ČR.

Pro OPŽP 2014–2020 platí následující členění dotací:

Dotace	Investice/neinvestice	Účelový znak	Druhové třídění	Prostorová jednotka	Nástroj
FS/EFRR	Investice	15974	4216	5	106
FS/EFRR	Neinvestice	15011	4116	5	

(Viz dokument Účtování o příjmu podpory OPŽP, zveřejněný mezi obecnými dokumenty k programu OPŽP na adrese www.opzp.cz/obecne-pokyny/dokumenty.)

ECHO

Velký zájem o NPŽP

V červenci skončil příjem žádostí ve dvou výzvách Národního programu Životní prostředí zaměřených na environmentální vzdělávání a na odstranění zápachu. Zájem o dotaci například na projekty environmentálního vzdělávání překročil alokovanou částku výzvy téměř čtyřikrát. Žádosti o dotaci byly přijímány od 14. června do 30. července 2016. Za tu dobu se sešlo 86 projektů, které požadují dotaci v celkové výši téměř 92 milionů korun. V současné době jsou formálně posuzovány hodnoceny žádosti z obou výzev. Na podzim by mělo být jasno, kteří ze žadatelů o dotaci uspěli se svými projekty.

V hale číslo jedna

Pracovníci Státního fondu životního prostředí ČR budou k dispozici ve vlastním stánku na stavebním veletrhu FOR ARCH 2016. Ten se bude konat od 20. září 2016 na výstavišti PVA EXPO v pražských Letňanech. Státní fond životního prostředí ČR bude mít stánek v hale číslo jedna. V něm odborníci fondu budou návštěvníkům veletrhu k dispozici pro jejich dotazy. Přímou ve stánku se budou každý den veletrhu konat krátké semináře na téma dotace v oblasti životního prostředí.

Aktualizace „PrŽaPu“

Pravidla pro žadatele a příjemce podpory v Operačním programu Životní prostředí pro období 2014–2020 (dále Pravidla) byla aktualizována s účinností od 1. července 2016. S novou verzí Pravidel dochází také k novelizaci navazujícího dokumentu Zadávání veřejných zakázek a přílohy č. 7 (Metodika pro žadatele stanovující podmínky přijatelnosti vodo hospodářských projektů). Aktuálně platnou verzi č. 7 Pravidel společně s přílohami naleznete v sekci Obecně závazné dokumenty na webových stránkách OPŽP.

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

Realizace protipovodňových opatření v obci Březiny

Předmětem podpory bylo zpracování digitálního povodňového plánu a pořízení hlásného a varovného systému pro obec Březiny. Cílem bylo zlepšení varovného a vyznamávajícího systému v obci.

Celkové náklady
1 203 580 Kč
Celková výše podpory
996 973 Kč
Podpora FS
941 586 Kč
Dotace SFŽP ČR
55 387 Kč

Prioritní osa 1, oblast podpory 1.3 – Omezování rizika povodní
Kraj: Pardubický kraj
Okres: Svitavy
Příjemce podpory: Obec Březiny
Ukončení projektu: 30. 1. 2015

Foto: archiv SFŽP ČR

Kanalizace – Černá u Bohdanče

Dotací podpořená stavba kanalizace byla řešena jako kombinace gravitačních a tlakových úseků stok. Odpadní vody byly odvedeny do kmenového výtaku, který vede z Lázní Bohdanče do Pardubic. Odpadní vody budou nadále čištěny v čistírně Pardubice Semtín.

Celkové náklady
26 175 325 Kč
Celková výše podpory
18 575 810 Kč
Podpora FS
17 543 821 Kč
Dotace SFŽP ČR
1 031 989 Kč

Prioritní osa 1, oblast podpory 1.1 – Snížení znečištění vod
Kraj: Pardubický kraj
Okres: Pardubice
Příjemce podpory: Obec Černá u Bohdanče
Ukončení projektu: 31. 8. 2016

Foto: archiv SFŽP ČR

Redukce prašnosti mobilní technikou

Díky dotaci byl nakoupen silniční samosběrný zametací stroj vybavený soustavou kartáčů se zkrápěním a výkonným sacím zařízením. Zametací šířka stroje je 2,5 metru. Čistit se s ním bude jednou za devět dní po dobu deseti měsíců v roce.

Celkové náklady
3 461 810 Kč
Celková výše podpory
2 448 900 Kč
Podpora FS
2 081 565 Kč
Dotace SR
367 335 Kč

Prioritní osa 2, oblast podpory 2.1 – Zlepšení kvality ovzduší
Kraj: Jihomoravský kraj
Okres: Břeclav
Příjemce podpory: Technické služby Hustopeče, s. r. o.
Ukončení projektu: 31. 1. 2015

Foto: archiv SFŽP ČR

Snížení emisí NO_x ze zdrojů Elektrárny Počerady, a. s., kotel K3 a K4

Obsahem projektu byla realizace primárního a sekundárního opatření u kotle K3 a K4, díky němuž dojde k omezení emisí NO_x v Elektrárně Počerady. Ta patří v současné době mezi naše největší výrobce elektrické energie a mezi nejvyužívanější uhelné elektrárny v ČR.

Celkové náklady
271 040 000 Kč
Celková výše podpory
89 600 000 Kč
Podpora FS
89 600 000 Kč
Dotace SR
0 Kč

Prioritní osa 2, oblast podpory 2.2 – Omezování emisí
Kraj: Ústecký kraj
Okres: Most
Příjemce podpory: Elektrárna Počerady, a. s.
Ukončení projektu: 25. 11. 2016

Ohřev TUV solárním systémem na budově ZŠ Nezamyslice

Dotace umožnila uskutečnit projekt realizace solárního systému na ohřev TUV pro ZŠ Nezamyslice.

Prioritní osa 3, oblast podpory 3.1 – Výstavba nových zařízení a rekonstrukce stávajících zařízení s cílem zvýšení využívání OZE pro výrobu tepla, elektřiny a kombinované výroby tepla a elektřiny
Kraj: Olomoucký kraj
Okres: Prostějov
Příjemce podpory: Masarykova základní škola a mateřská škola Nezamyslice
Ukončení projektu: 3. 8. 2011

Celkové náklady
700 049 Kč
Celková výše podpory
341 534 Kč
Podpora FS
322 560 Kč
Dotace SFŽP ČR
18 974 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Zateplení a výměna výplní otvorů kulturního domu v Hati

V rámci podpořeného projektu bylo provedeno zateplení kulturního domu a výměna oken a dveří. Díky tomu došlo k významné úspoře nákladů za energie a zlepšila se i celková kultura užívání domu.

Prioritní osa 3, oblast podpory 3.2 – Realizace úspor energie a využití odpadního tepla (u nepodnikatelské sféry)
Kraj: Moravskoslezský kraj
Okres: Opava
Příjemce podpory: Obec Hať
Ukončení projektu: 11. 12. 2013

Celkové náklady
3 893 333 Kč
Celková výše podpory
1 769 598 Kč
Podpora FS
1 671 287 Kč
Dotace SFŽP ČR
98 311 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Revitalizace hřbitovní zeleně v Měrotíně

Předmětem projektu byla regenerace zeleně v k. ú. Měrotín. Bylo provedeno kácení dřevin, ošetření dřevin, výsadba dřevin a založení trávníků na území obce Měrotín.

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny
Kraj: Olomoucký kraj
Okres: Olomouc
Příjemce podpory: Obec Měrotín
Ukončení projektu: 30. 4. 2015

Celkové náklady
1 143 523 Kč
Celková výše podpory
851 043 Kč
Podpora ERDF
794 307 Kč
Dotace SFŽP ČR
56 736 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Úprava zeleně v obci Mírov

Předmětem projektu byla regenerace zeleně v k. ú. Mírov. V rámci realizace akce bude provedeno ošetření a výsadba dřevin na území obce Mírov.

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.5 – Podpora regenerace urbanizované krajiny
Kraj: Olomoucký kraj
Okres: Šumperk
Příjemce podpory: Obec Mírov
Ukončení projektu: 28. 4. 2015

Celkové náklady
662 390 Kč
Celková výše podpory
493 046 Kč
Podpora ERDF
460 176 Kč
Dotace SFŽP ČR
32 870 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Analyzátor emisí N₂O ve výrobně kyseliny dusičné

Obsahem podpořeného záměru byl nákup analyzačního zařízení a jeho instalace ve výrobě kyseliny dusičné. Zařízení bude sloužit k monitorování průmyslového znečištění při výrobě. Projekt řeší měření koncentrace N₂O ve výrobně kyseliny dusičné KD5.

Celkové náklady
1 392 946 Kč
Celková výše podpory
989 600 Kč
Podpora ERDF
841 160 Kč
Dotace SFŽP ČR
148 440 Kč

Prioritní osa 5, oblast podpory 5.1 – Omezování průmyslového znečištění
Kraj: Ústecký kraj
Okres: Litoměřice
Příjemce podpory: Lovochemie, a. s.
Ukončení projektu: 29. 7. 2011

Foto: archiv SFŽP ČR

Lesopark Skala Polešovice

Předmětem projektu byla obnova krajinného rázu v lokalitě Skala v katastru městyse Polešovice. Lokalita Skala je v projektu řešena jako komplexní prvek, který bude plnit funkci lesoparku. Řešeným územím probíhá Moravská vinařská stezka, navazující na mezinárodní trasy Greenways.

Celkové náklady
2 506 922 Kč
Celková výše podpory
2 183 370 Kč
Podpora ERDF
2 062 072 Kč
Dotace SFŽP ČR
121 597 Kč

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur
Kraj: Zlínský kraj
Okres: Uherské Hradiště
Příjemce podpory: Městys Polešovice
Ukončení projektu: 30. 11. 2012

Foto: archiv SFŽP ČR

Mokřadní tůň Podhradní Lhota

Předmětem podpory bylo vybudování dvou mokřadních tůň v k. ú. Podhradní Lhota. V rámci realizace projektu budou vyhloubeny dvě vodní tůně, dvě napájecí vodní strouhy a odtok z tůň (potrubí) do vodního koryta.

Celkové náklady
761 547 Kč
Celková výše podpory
717 254 Kč
Podpora ERDF
681 391 Kč
Dotace SFŽP ČR
35 863 Kč

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny
Kraj: Zlínský kraj
Okres: Kroměříž
Příjemce podpory: Obec Podhradní Lhota
Ukončení projektu: 31. 5. 2016

Foto: archiv SFŽP ČR

Ošetření hrázového porostu dubů v rybníka Blatec

Předmětem podpory bylo ošetření aleje na hrázi rybníka Blatec v k. ú. Dívčice. V rámci realizace akce bude proveden řez dřevin a budou založeny vazby v korunách.

Celkové náklady
656 830 Kč
Celková výše podpory
587 577 Kč
Podpora ERDF
554 933 Kč
Dotace SFŽP ČR
32 643 Kč

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur
Kraj: Jihočeský kraj
Okres: České Budějovice
Příjemce podpory: Obec Dívčice
Ukončení projektu: 30. 11. 2010

Foto: archiv SFŽP ČR

Přírodní zahrada MŠ Stěžery

Díky dotaci byla zrekonstruována zahrada mateřské školy. Kvůli rozšíření možností ekologické a environmentální výchovy v areálu mateřské školy došlo i k sadovým úpravám.

Prioritní osa 7, oblast podpory 7.1 – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací
Kraj: Královéhradecký kraj
Okres: Hradec Králové
Příjemce podpory: Obec Stěžery
Ukončení projektu: 30. 9. 2015

Celkové náklady
1 909 716 Kč
Celková výše podpory
1 715 594 Kč
Podpora ERDF
1 620 283 Kč
Dotace SR
95 311 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Přírodní hřiště mateřské školy v Ořechově

Výstupem projektu byla realizace zahrady u MŠ v Ořechově v přírodním stylu. Zahrada byla kompletně obnovena a byla dosázena zeleň zahrady. Vybavení bude doplněno o nové herní prvky z přírodních materiálů, které budou rozvíjet smyslové vnímání uživatelů školní zahrady.

Prioritní osa 7, oblast podpory 7.1 – Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a environmentálních informací
Kraj: Vysočina
Okres: Žďar nad Sázavou
Příjemce podpory: Obec Ořechov
Ukončení projektu: 30. 6. 2015

Celkové náklady
699 411 Kč
Celková výše podpory
620 431 Kč
Podpora ERDF
585 963 Kč
Dotace SR
34 468 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Ošetření aleje lip

Předmětem projektu bylo obnovení a ozdravení lipové aleje nacházející se u příjezdové komunikace do obce Petrovičky u Hořic ve východních Čechách. Lipová alej byla vyhlášena jako významný krajinný prvek, který je součástí biokoridoru BK11.

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.3 – Obnova krajinných struktur
Kraj: Královéhradecký kraj
Okres: Jičín
Příjemce podpory: Obec Petrovičky
Ukončení projektu: 8. 9. 2009

Celkové náklady
329 950 Kč
Celková výše podpory
294 493 Kč
Podpora ERDF
278 132 Kč
Dotace SFŽP ČR
16 361 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Nové tůně v Pátku

Předmětem podpory bylo vytvoření nových tůň v k. ú. Pátek u Poděbrad. V rámci realizace akce byly vyhloubeny dvě tůně a bude provedena výsadba stanovištně přirozených dřevin.

Prioritní osa 6, oblast podpory 6.4 – Optimalizace vodního režimu krajiny
Kraj: Středočeský kraj
Okres: Nymburk
Příjemce podpory: Obec Pátek
Ukončení projektu: 21. 4. 2015

Celkové náklady
1 711 615 Kč
Celková výše podpory
1 711 615 Kč
Podpora ERDF
1 626 034 Kč
Dotace SFŽP ČR
85 581 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

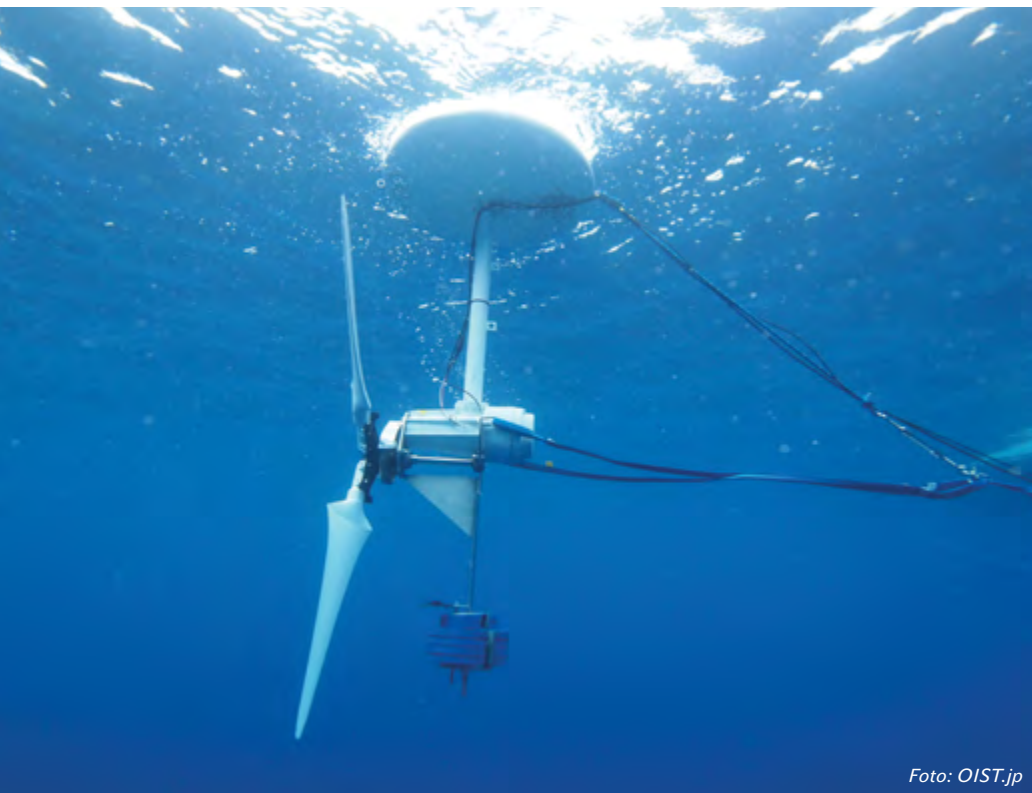
VÝVOJ UKAZUJE NA **PROJEKTY TURBÍN VYUŽÍVAJÍCÍCH MOŘSKÉ PROUDY**

Foto: OIST.jp

Foto: OIST.jp

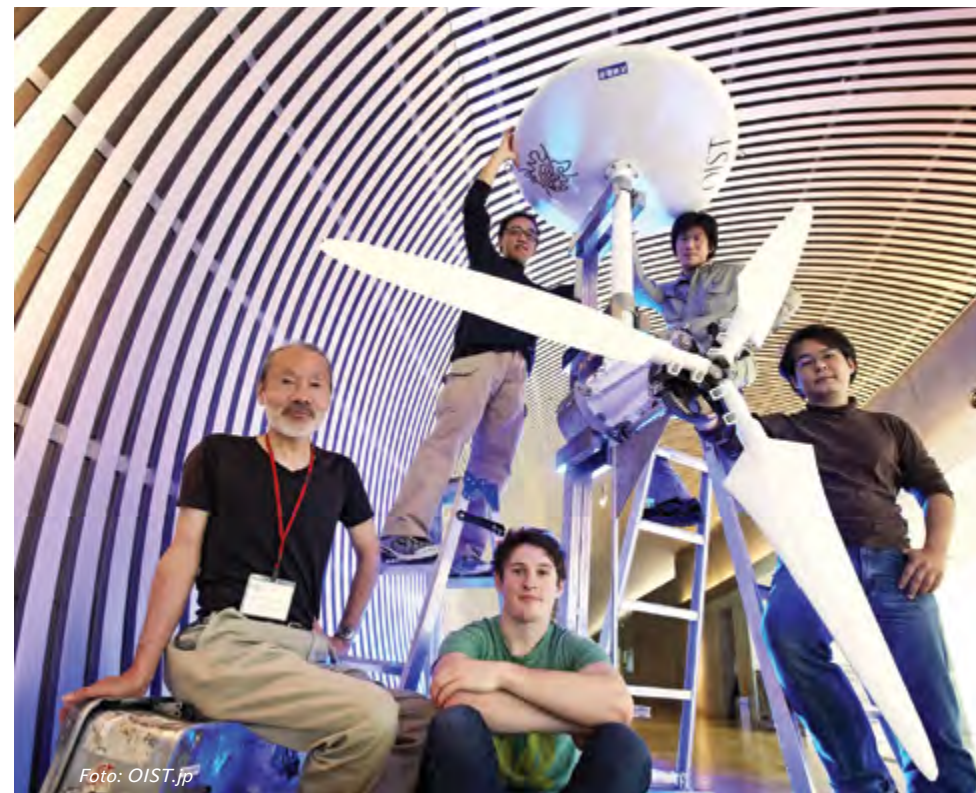

Foto: OIST.jp

OIST DESIGN, jak svůj vynález nazývají podle Okinawa Institute of Science and Technology sami vědci, je jakýmsi hybridem létacího draka a větrné turbíny. Turbína je ukotvena k mořskému dnu několika lany a vznáší se v proudu, zatímco voda otáčí jejími třemi čepelemi. Oceánské proudy jsou spíše pomalejší, průměrně dosahují rychlosti 1–1,5 m/s. Na druhou stranu je ale voda více než 800krát hustší než vzduch a i jen pomalý proud skýtá stejné množství energie jako silný vítr. A navíc oceánské proudy nepřestávají proudit ani nemění směr.

u břehů Walesu a u ostrova Wight. Její nejvíce ambiciózní projekt je 200MW podmořská farma u břehů Floridy, která má být uvedena do provozu do konce roku 2020.

Podmořská datacentra

Podmořské turbíny však mohou podle Jima Dehlsena nabídnout více než jen energii. Dle jeho návrhů by mohly obsahovat i technologie vyžadující stálé chlazení, jako jsou například datacentra, která by byla napájena elektřinou vyrobenou turbínami, přičemž proudící mořská voda by se postarala o chlazení technologie. Společnost Aquantis v této věci již provedla úspěšný test podmořského datacentra pro společnost Microsoft. Datacentrum bylo u kalifornského pobřeží pod vodou 105 dní, během nichž nedošlo k žádnému selhání hardwaru a bylo pozorováno jen nepatrné oteplení oceánu v místě uložení zařízení.

Dehlsenovou snahou je pro realizaci podmořských datacenter získat společnosti jako Facebook, Google nebo Apple. Vezmeme-li v úvahu, že Jim Dehlsen už jednou dokázal dovést svoje myšlenky v oblasti obnovitelných zdrojů ke komerční realizaci, lze věřit tomu, že se mu podobný úspěch může podařit také ve výrobě elektřiny pomocí mořských proudů.

Vše má ale i svá „ale“. Jsou tu obavy z nepříznivých dopadů turbín na podmořskou faunu, jakými jsou například poranění ryb listy rotoru turbíny nebo vytváření zvuků matoucích mořské živočichy. ●

Fosilní paliva byla hnacím motorem průmyslové revoluce a technologického pokroku, který z ní vzešel. Naše budoucnost už na nich ale stát nebude – z prostého důvodu, že jejich zásoby nejsou bezedné a my jsme se ocitli velmi blízko okamžiku, kdy je vyčerpáme.

Těmito slovy uvedl inženýr Kacutoši Širasawa, výzkumník okinawského technologického institutu OIST, takzvanou novou energetickou vizi pro jihovýchodní Asii a Japonsko. Středobodem jeho vize je širší využití podmořských proudů.

Nespokojený Širasawa

Za hlavní zdroje současné energetické revoluce jsou často považovány sluneční a větrná energie. Je ale čím dál jasnější, že solární panely a větrné turbíny nemohou samy o sobě poskytovat tolik energie, kolik jí lidé potřebují za situace, kdy celosvětová energetická spotřeba stále roste. Den se střídá s nocí, počasí je sezónní, a proto jsou dodávky solární i větrné energie nevyzpytatelné. „Ani větrné a solární elektrárny zatím skutečně nejsou schopny zajistit bezproblémové a nepřetržité zásobování energií,“ říká Kacutoši Širasawa, podle kterého tu jsou ještě další „ale“. Nelíbí se mu, že větrné a solární farmy zabírají velké plochy půdy, čímž znemožňují její přirozenější využití.

A tak na to Širasawa „kápnu“: „Mořské proudy jsou dalším možným zdrojem energie, srovná-

tehným s fosilními palivy ve smyslu konzistence a spolehlivosti. Oproti nim jsou navíc zdrojem čistým a obnovitelným.“

Vhodné i v časech katastrof

V časopise Obnovitelná energie představili vědci z okinawského institutu návrh ponorné mořské turbíny, která využívá síly teplého mořského proudu v severozápadní části Tichého oceánu Kurošio, který proudí podél japonského pobřeží. Proud Kurošio je ve své podstatě tichooceánským ekvivalem Golfského proudu, jen je výrazně rychlejší. S šířkou přes 100 kilometrů se přý-

může snadno stát nevyčerpatelnou energetickou zásobárnou pro celou oblast.

Navržený typ turbíny je obzvláště vhodný pro oblasti často sužované bouřemi a tajfuny, mezi něž patří kromě Japonska i Taiwan a Filipíny. Turbíny operují ve střední vrstvě proudu v hloubce 100 metrů pod hladinou, kde vody proudí klidně a stejnoměrně dokonce i uprostřed silných bouří.

„Náš design je jednoduchý, spolehlivý a efektivní,“ říká Kacutoši Širasawa. Turbína sestává z plováku, závaží, kabiny na uchovávání komponentů, díky nimž může být generována elektřina, a tří lopatek. Japonští vědci věří, že minimalizování počtu součástek, z nichž je turbína složena, je nezbytné k tomu, aby zařízení vyžadovalo co nejmenší a nejjednodušší údržbu a co nejmenší náklady a aby co nejméně selhávalo. „Minimum komponent snižuje poruchovost a eliminuje potřebu hlubinných oprav,“ říká Kacutoši Širasawa.

Důvodů, proč v tichomořském regionu vsadit na energii mořských proudů namísto

Kacutoši Širasawa a jeho kolegové mají v plánu vybudovat energetickou farmu čítající 300 turbín. Očekávají od ní výkon 1 GW, což je ekvivalent jednoho nukleárního reaktoru, schopného zásobit elektřinou 400 000 domovů.

větrné nebo solární energetiky, je mnoho. Zásadním argumentem je ale pro Širasawu výskyt přírodních katastrof. Ty totiž dokážou během několika hodin fakticky zlikvidovat energetickou infrastrukturu alternativních zdrojů budovaných předtím celá léta a se značnými investicemi.

Dobré výsledky

Kacutoši Širasawa a jeho kolegové mají v plánu vybudovat energetickou farmu čítající 300 turbín. Očekávají od ní výkon 1 GW, což je ekvivalent jednoho nukleárního reaktoru, schopného zásobit elektřinou 400 000 domovů. I proto je okinawský projekt bezpochyby důležitým krokem ve vývoji zelených technologií.

Vědecký tým z okinawského institutu, vedený profesorem Cumoru Šintakem, již postavil prototyp turbíny a provedl nejrůznější pokusy, aby otestoval její design a nastavení. Výsledky testů potvrdily sílu i stabilitu konstrukce celého zařízení. Efektivita, které s novou turbínou dosáhli, je srovnatelná s komerčními větrnými turbínami. Design je možné podle potřeby zvětšit či zmenšit v závislosti na místních podmínkách a potřebách.

Americká vize

Japonci nejsou jedinými, kteří se soustředí na energetické využití mořských proudů. Na vývoji podmořských turbín nyní pracuje i Američan Jim Dehlsen, který má na svém kontě úspěchy v oblasti větrných elektráren.

Dehlsenovy projekty mají společného jmenovatele: Golfský proud, plynoucí průměrnou rychlostí 6,4 km/h a maximální rychlostí až 9 km/h. Jeho výzkum podporuje americké ministerstvo a japonská společnost Mitsubishi. V roce 2020 má být uvedena do provozu Dehlsenova podmořská elektrárna o výkonu 200 MW.

Jim Dehlsen má na kontě 46 patentů v oblasti energetiky a na využití energie oceánu zaměřuje svou pozornost od roku 2009. V jeho projektu jde stejně jako v okinawském případě o to, že proudící masa vody roztáčí listy rotoru, a vytváří tak mechanickou energii, kterou je možno transformovat na energii elektrickou. Konstrukce podvodní aplikace je samozřejmě upravena tak, aby odpovídala dynamice kapalin a byla schopna maximálně využít energii pomaleji proudící a mnohokrát hustější hmoty, než je vzduch.

V roce 2018 chce Dehlsenova společnost Aquantis po přibližně deseti letech vývoje začít s výstavbou podmořských turbín

V roce 2018 chce Dehlsenova společnost Aquantis začít s výstavbou podmořských turbín u břehů Walesu a u ostrova Wight. Ambiciózní projekt je podmořská farma u břehů Floridy o výkonu o 200 MW.

Foto: ©kalianyte/Fotky&Foto

SPRÁVNĚ PROVEDENÝ MULČ PŘEKONÁ PÝR I SLIMÁKY

Jsou prázdniny a doba dovolených, což je i čas dohnat na zahrádce to, co bylo přes rok zanedbáno. **Mulčování je technika často využívaná a doporučovaná nejen v takzvané permakultuře.** Podle některých je jednou z nejdůležitějších věcí při zakládání zahrady.

Půda na budoucí zahradě bývá „holá“, málo úrodná, rychle vysychá a stejně rychle zarůstá rostlinami, o které nikdo nestojí. „A tak napodobíme to, co dělá les a příroda: nasteleme povrch půdy odumřelým organickým materiálem a z něj se utvoří úrodný humus,“ říká průkopník českého permakulturního zemědělství Jaroslav Svoboda.

Co je mulč

Mulčovat, z anglického „mulch“, znamená pokrývat půdu kolem pěstovaných rostlin, ať už jsou to stromky, keře, nebo zelenina, vrstvou organického materiálu – slámou, posekanou trávou, uschlým plevem, listím, drcenou kůrou, pilinami. Kdo přivře

obě oči, může použít i méně přirozené materiály, jako jsou nepotíštěné kartonové krabice či koberce z přírodních materiálů bez příměsí umělých vláken. Mulčování je přirozený přírodní proces, který můžeme pozorovat

vat všude: listí padá ze stromů a zůstává pod stromem, tráva na podzim odumře a zůstává na místě.

„Hlavním přínosem mulčování je, že tím potlačíme růst plevelů konkurenčních rostlin. Obejdeme se potom

Výhody krabic jsou prostě jasné: papír je vyroben ze dřeva, rozloží se časem beze zbytku a do té doby je dostatečně nepropustný pro plevely. Vodu pustí jen dolů do půdy, nikoliv opačně.

PERMAKULTURA JE KONCEPCE

přístupu k zemědělství, přírodě a životnímu prostředí obecně usilující o trvalou udržitelnost nebo ještě lépe o regeneraci přírodních zdrojů. Permakultura vešla do povědomí po publikování knihy Permaculture I Billa Mollisona a Davida Holmgrena v Austrálii v roce 1978. Podnětem k jejímu vzniku bylo (tamní i všeobecně) zhoršující se životní prostředí. Permaculture I definovala stav trvalé udržitelnosti v přirozených ekosystémech a popsala též stav lidské společnosti a znaky její neudržitelnosti z dlouhodobější perspektivy. Oba tyto stavy Mollison detailně popsal. Holmgrenovi je zase z větší míry připisována analýza trvale udržitelných ekosystémů, tedy toho, čím se projevují a jaké zákonitosti v nich platí. (Zdroj: Wikipedie)

téměř bez pletí. Vrstva mulče navíc brání vysoušení půdy, takže nemusíme ani tolik zalévat. Organický materiál se postupně rozkládá a obohacuje půdu o humusovou složku, a tím vytváří novou zeminu i ideální mikroklima pro půdní život a kořínky rostlin. Je to také ideální forma recyklace rostlinných odpadů a zbytků, ušetří spoustu namáhavé práce s údržbou ploch mezi rostlinami a umožní vám pěstovat rostliny i tam, kde předtím růst nechtěly,“ říká Jaroslav Svoboda. Podle něj je při zakládání lesa, zahrady nebo záhonu technika mulčování velmi užitečná. „Vysázíme stromky nebo keře, obložíme je kartonem (nesmí být potištěný), přihodíme vrstvu slámy a vše ponecháme svému osudu. Rostliny, jako například trvalky, obvykle sážíme až po zamulčování,“ tvrdí Svoboda.

Při kvalitním designu jsou rostliny rozmístěny natolik efektivně, že jakmile se mulč po několika letech rozloží, maximální využití prostoru a dostupných ekologických nik udrží veškeré nechtěné plevely za hranicemi záhonu či zahrady.

První dávka

Správně provedený mulč při zakládání zahrady vypadá podle Jaroslava Svobody tak, že zatímco v přírodě se pod stromy či na louce hromadí mulčovací materiál rok co rok sám od sebe, a proto je ho stále dostatek, my musíme dát vydatnou první dávku. Slabá vrstvička plevely spíše podpoří, odpařování nezabrání a žádaný efekt se nedostaví. To je podle Svobody větší případ takzvaného kůrování, kdy se

drcená kůra rozprostře jen ve slabé vrstvě, což sice vypadá dobře, ale jen krátkodobě. „Proto nemáme-li k dispozici opravdu velké množství organického materiálu, je potřeba v nejspodnější vrstvě použít kartony – papírové krabice, jež jsou permakultury celého světa nejuznávanější zbraní. Ovšem nesmějí být ničím barevně potištěné, neboť některá barviva obsahují těžké kovy, a při rozkládání je také nutné odstranit různé plastové samolepící pásy a kovové spony,“ říká Jaroslav Svoboda.

Krabice se rozloží a kladou se na zem tak, aby se jejich okraje překrývaly nejméně o 20 cm, kvůli prorůstání plevelů spárami. Sehnat krabice je snadné, každý obchod je produkuje jako odpad po prodaném zboží a nebyvá problém si je zdarma odebrat. Američtí ekozahradkáři doporučují i noviny, ale to je možné jen v případech, kdy jsou tištěny inkoustem na sojové bázi. Kdo by si chtěl mulčování na větší ploše usnadnit, může použít i speciálně vyráběné mulčovací rohože z recyklovaného papíru. Ty ovšem obsahují i potištěný nařezaný papír, a tak je potřeba tuto možnost pečlivě zvážit, hlavně v případě zeleninových záhonů. A také už to není zadarmo. Výhody krabic jsou prostě jasné: papír je vyroben ze dřeva, rozloží se časem beze zbytku a do té doby je dostatečně nepropustný pro plevely. Vodu pustí jen dolů do půdy, nikoliv opačně.

Kartony samozřejmě nestačí jen samy o sobě, to by bylo ošklivé a neefektivní. „Nahoru, jako pokryv všech typů papírových mulčů nebo i bez nich, se jako hlavní vrstva nejlépe osvědčila sláma nebo štěpka z převážně listnatých dřevin,“ říká Jaroslav Svoboda. Mohou to být ale jakékoliv organické zbytky, které můžeme kombinovat v různých vrstvách. Chceme-li použít hnůj, je dobré rozprostřít ho ještě pod kartony.

Slimáci a svlačec

Nevýhodou mulčování může být to, že někdy je v začátcích těžké dopravit dostatek materiálu na zamulčování větších ploch. Je také potřeba zásadně změnit své zahradnické smýšlení a namísto odvážení organického odpadu ze zahrady ho na ni začít přivážet. Může se také stát, že na špatně zamulčovaných místech a okolo rostlin v něm zasazených zpočátku nějaký plevel poroste. Například svlačec a pýr jsou obzvláště úporní.

Asi vůbec největší nepříjemností spojenou s mulčem jsou slimáci, kteří si přes den lebedí v provlhlé tlející slámě a v noci se vydávají na lov. Podle Jaroslava Svo-

- ▶ Mulčování je agrotechnická metoda používaná v zahradnictví a zemědělství.
- ▶ Spočívá v obsypání nebo pokrytí okolí rostliny materiálem, kterým nedokážou prorůst jiné, nežádoucí rostliny – plevely, nebo při pokosu trávníku je to název pro vmetení odpadu z pokosu do trávníku.
- ▶ V zemědělství je mulčování termínem pro rovnoměrné pokrytí plochy (pole), na které rosla sklizená rostlina, odpadem ze sklizně.

body se ale časem všechno samo vyrovná s nastolením přírodní rovnováhy v zahradě a po rozkladu materiálu v mulči. Proti slimákům nastoupí ježci, šneci ničí slimáci vajíčka, žáby, ptáci, a hlavně draví brouci žijí také v mulči. Jen to trvá pár let, než takové rovnováhy dosáhneme. Například česnek slimákům nechutná. Rádi se plazí po jeho úzkých listech, ale neožirají je. Můžeme ho vysadit a zamulčovat již na podzim. Na jaře mladé výhonky česneku prorazí vrstvu slámy rychleji a snadněji než plevel. A pokud se nám na zahrádce opravdu podaří přilákat ježky, hady, ještěrky nebo žáby, budou to mít slimáci o dost těžší. Nastěhují se, když pro ně zajistíme nejruznější skryše, zídky, jezírka a hromádky větví.

Jahody a okurky

Další nevýhodou mulčování je, že půda pod mulčem se na jaře déle prohřívá. Vrstva organického materiálu brání půdě v přijímání tepla ze slunečního svitu, což zpomaluje růst zamulčovaných rostlin. Jahodníky zamulčované kartonem a slámou sice nemusíme plít a nedělají téměř žádné šlahouny, ale budou podstatně menší a nedají tolik plodů a tak brzy jako jahodníky nezamulčované. Brambory pěstované v mulči ze slámy nebo listí ze stejného důvodu vylezou až o tři týdny později než brambory pěstované bez mulče.

V menší míře, při jednom či dvou záhonech, lze mulčování skvěle využít třeba při pěstování okurek. Vytrháme plevel, prokypříme půdu a nachystáme záhon pro předpěstované sazeničky. Ty potom vysadíme na místo a obestřeme je pořádnou vrstvou slámy. Kromě sklizně je to poslední práce, kterou s okurkami budeme mít. Plevel sice nakonec ochrannou vrstvu mulče místy prorazí, ale to už jsou okurky natolik rozrostlé, že je nemůže ohrozit. ●

Například svlačec a pýr jsou obzvláště úporní. Asi vůbec největší nepříjemností spojenou s mulčem jsou slimáci, kteří si přes den lebedí v provlhlé tlející slámě a v noci se vydávají na lov.

AKTUÁLNÍ VÝZVY OPERAČNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Žadatelé o dotace v oblasti životního prostředí mohou podávat žádosti o **dotace z Operačního programu Životní prostředí pro roky 2014–2020**. Z tohoto programu rozdělí Ministerstvo životního prostředí v následujících letech prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR mezi žadatele zhruba **71 miliard korun**.

ČISTOTA
VODY

KVALITA
OVZDUŠÍ

ZPRACOVÁNÍ
ODPADU

OCHRANA
PŘÍRODY

ENERGETICKÉ
ÚSPORY

9. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.1

Zajistit příznivý stav předmětu ochrany
národně významných chráněných území
Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2016

13. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.3

Posílit přirozené funkce krajiny
Ukončení 1. kola příjmu žádostí: 31. 12. 2016

14. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.3

Posílit přirozené funkce krajiny
Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2016

17. výzva

PRIORITNÍ OSA 2, specifický cíl 2.3

Zlepšit systém sledování, hodnocení
a předpovídání vývoje kvality ovzduší
a souvisejících meteorologických aspektů
Ukončení příjmu žádostí: 14. 10. 2016

18. výzva

PRIORITNÍ OSA 3, specifický cíl 3.5

Snížit environmentální rizika a rozvíjet
systémy jejich řízení
Ukončení příjmu žádostí: 14. 10. 2016

20. výzva

PRIORITNÍ OSA 5, specifický cíl 5.2

Dosáhnout vysokého energetického
standardu nových veřejných budov
Ukončení příjmu žádostí: 14. 10. 2016

31. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.1

Zajistit příznivý stav předmětu ochrany
národně významných chráněných území
Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2017

32. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.3

Posílit přirozené funkce krajiny
Ukončení příjmu žádostí: 17. 10. 2016

33. výzva

PRIORITNÍ OSA 4, specifický cíl 4.4

Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech
Ukončení příjmu žádostí: 17. 10. 2016

37. výzva

PRIORITNÍ OSA 1, specifický cíl 1.4

Podpořit preventivní protipovodňová
opatření
Ukončení příjmu žádostí: 31. 8. 2016

39. výzva

PRIORITNÍ OSA 5, specifický cíl 5.1

Snížit energetickou náročnost veřejných
budov a zvýšit využití obnovitelných
zdrojů energie

Plánované zahájení příjmu žádostí: 1. 9. 2016

Ukončení příjmu žádostí: 20. 12. 2016

40. výzva

PRIORITNÍ OSA 3, specifický cíl 3.1

Prevence vzniku odpadu

Plánované zahájení příjmu žádostí: 1. 9. 2016

Ukončení příjmu žádostí: 30. 11. 2016

41. výzva

PRIORITNÍ OSA 3, specifický cíl 3.2

Zvýšit podíl materiálového
a energetického využití odpadů

Plánované zahájení příjmu žádostí: 1. 9. 2016

Ukončení příjmu žádostí: 30. 11. 2016

www.opzp.cz • Zelená linka pro žadatele o dotace 800 260 500 • dotazy@sfzp.cz

